

בשורה טובה לשוחרי התורה

יצא לאור ספרי

הזרה פשוטה

ובו דרך קצרה ללומד מיוסד ע"פ
שיטות הפוסקים
ראשונים ואחרונים
עד הכרעת השו"ע והגו"כ
לעזר והכוונה למבחני רבנות ודיינות
על הנושאים

חושן ג'
סימנים ע"א - תכ"ז
ש"ח 45

חושן ג'
סימנים קפ"ט - ר"ע
ש"ח 45

שמחות
ש"ח 30

תפילה וברכות
ש"ח 30

נדה
ש"ח 30

שבת
ש"ח 35

ניתן להשיג בטלפון

054-8455391

ספר
חזרה
בשזמה

הלכות נדה

ובו דרך קצרה ללומד
מיוסד ע"פ שיטות הפוסקים
ראשונים והאחרונים
עד הכרעת השו"ע זנו"ב,
לעזר והכוונה למבחיני הרבנות

זכרון אברהם

נכתב ונסדר בהסד ה' יתמרך עלי
חיים סמוחוב

בכל ענייני הספר

והשגתו ניתן לפנות

לטל' 0548455391

© כל הזכויות שמורות למחבר

בן יכבד אב

חיבור זה והלימוד בו יהיה
לעילוי ולמנוחת נר"נ של כל מתי ישראל
ובכללם נר"נ של אדוני אבי ועטרת ראשי המדוכה
ביסורים

אברהם סמחוב ז"ל

בן ניסים חוזי ז"ל ומרת יעל ז"ל
שנלב"ע ביום השבת כ אייר תשפ"ב
מלך מלכי המלכים ברחמיו יסתירהו בצל כנפיו
ובסתר אהלו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו,
ולקץ הימין יעמידהו ומנחל עדניו ישקהו,
ויצרור בצרור החיים נשמתו
וישים כבוד מנוחתו. ה' הוא נחלתו
וילוה אליו השלום ינחו על משכבותם,
הולך נכוחו הוא וכל בני ישראל
השוכבים עמו בכלל הרחמים והסליחות
אכ"ר

הקדמה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אשר בחר בנו מכל האומות ונתן לנו תורתו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו ושם חלקנו בין יושבי בית המדרש וברוב חסדו זיכני ללכת בדרך ישרה זו ולעסוק בתורה הקדושה בפרט בלימוד הלכה למעשה שמיום שחרב הבית המקדש אין להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, ספר זה המוצע לפניכם נעשה בדיבוק חברים ומחשבה רבה, מטרת הספר לסכם לכל לומד ולומד סעיף אחר סעיף מהגמרא עד פוסקי האחרונים ולהיות בגדר קוצר שכבר לימדונו חז"ל (סנהדרין טז). כל הלומד ואינו חוזר כאילו זורע ואינו קוצר ובפרט לנבחרים ברבנות ולכן הלכתי בדרך רבותינו מחברי הספרים וניסיתי לתמצת בשפה ברורה ופשוטה ובדרך ישרה למען ירוץ הקורא בו ויוכל לחזור על הלימוד ביעילות ובבהירות ובזמן קצר, לכל לומד ולומד בכל אתר ואתר, בחרתי להתמקד בספרי הראשונים המובאים בב"י ובשו"ע ובנושאי כליו שהם עיקר ההלכה בתחילת כל, וכבר האריכו חכמים בעניין קבלת הוראות השו"ע והרמ"א לבני אשכנז ואין כאן מקום להאריך.

לתועלת הלומדים לשון השו"ע הובא כלשונו בכתב **שו"ע**, וכן לשון הרמ"א הובא כלשונו בכתב **הרמ"א** וכל הנידונים שהובאו בנושאי כלים ובטהרת הבית שזורים בתוך לשון השו"ע והרמ"א בכתב אחרונים בסוגריים כאשר כל נידון מודגש **בקו מתחתיו** וכל שיטה **בהדגשה** (ופעמים שהובאו האחרונים בהרחבה אחר מקורות השו"ע). ומקור השו"ע והרמ"א מתחת לכל סעיף הוא תמצות הב"י והד"מ.

ויהי רצון שה' יתברך יצרף מחשבה למעשה ויעלה רצוני להגדיל תורה ולהאדירה ולא ראיתי נכון להאריך ביותר מענייני הקדמה זו שאין ספר זה אלא קיצור דברים הכתובים כבר ואין חדש תחת השמש.

מודעה רבה ללומדי התורה דספר זה אינו ספר הלכה למעשה אלא עזר בלבד ללומדיה כדפירשנו.

וצדקתו עומדת לעד ספר זה יוצא לאור מעידודו של מר **אבי אברהם בן יעל ז"ל** לבית משפחת סמחוב אשר תמיד שאף שאוציא את חיבורי לאור העולם ורצה לסייע בהוצאתו, והיה לצידי מיום עומדי על דעתי ועד יומו האחרון בכל נפשו ומאודו ודאג תמיד למחסורי, וכן לעילוי נשמת חמותי **נינה נקדם בת זבו** לבית משפחת מכאלוב ז"ל.

ובצאתי מקודש לקודש אברך את מרת אימי **זורה בת עדינה** למשפחת סמחוב שתזכה לאריכות ימים ושנים מתוך בריאות שלמה ונחת מכל יוצאי חלציה, וכן כאן המקום לברך את מר חמי **סימן טוב** לבית משפחת מכאלוב שיזכה לאריכות שנים בבריאות שלמה ונחת מכל יוצאי חלציו.

ואוסיף לברך ולי נאה לברך את נוות ביתי ועזרתי בחיים אשתי **לריסה** מנשים באוהל תבורך אשר לרוב עמליה ומסירותה לכל צרכי הבית ולצרכי האישיים הריני זוכה לשקוד על דלתי התורה הקדושה ישלם ה' פעולה ותהי משכורתה שלמה מאת השם וזנכה לראות נחת מכל יוצאי חלצנו ברוב אושר עושר וכבוד.

ואסיים בתפילה "אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ירך עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי ויבא אלוהים את אשר שאל" אם ברך תברכני - בתורה, והרבית את גבולי - בתלמידים, והיתה ירך עמי - שלא תשכח תלמודי מליבי, ועשה מרעה - שיזדמנו לי רעים כמותי, לבלתי עצבי - שלא ישגני יצר הרע מלשנות, אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך לנסיסי לשאול, יהי רצון שיתקיים בנו המקרא "ויבא אלוהים את אשר שאל"י" אמון כן יהי רצון.

ממני הצב"י חיים סמחוב ס"ט

תוכן עניינים

- 1..... סימן קפ"ג - אשה הרואה טיפת דם צריכה לישבת ז"נ
- 3..... סימן קפ"ד - שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם ווסתה
- 13..... סימן קפ"ה - דין אישה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני
- 17..... סימן קפ"ו - דיני בדיקת אשה לפני ואחרי תשמיש
- 20..... סימן קפ"ז - דיני הרואה דם מחמת תשמיש
- סימן קפ"ח - דיני מראות הדם שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קפ"ט - דיני אשה שיש לה ווסת קבוע ושאין לה ווסת קבוע שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"א - דיני כתמים ובדיקה באשה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ב - דיני אשה שמצאה דם בהשתנה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ג - דיני כלה הנכנסת לחופה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ד - דיני יולדת ומפלת שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ה - דברים האסורים בזמן נדותה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ו - דיני לבישת הליבון ובדיקתה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ז - דין שלא תטבול האשה ביום שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ח - דיני טבילה וחציצתה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן קצ"ט - שצריכה האשה לבדוק בבית הסתרים ודיני חפיפה בשבת ובחול שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
- סימן ר - אימתי תעשה ברכה הטבילה שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.

סימן קפ"ג

אשה שרואה טיפת דם צריכה לישב ז' נקיים, ובו סעיף אזור.

סעיף א

שו"ע: אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא, טמאה אף על פי שלא יצא לחוץ, ואפילו לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל, יושבת עליו שבעה נקיים (מיני הרגשות: כתב הפת"ש^[ק] ישנם ג' מיני הרגשות א. שהודעזע גופה (רמב"ם) ב. שנפתח מקורה (שו"ע בסימן קצ"ג) ג. הרגשת זיבת דבר לח לחו"ד רק אם הרגישה שזב ממקורה לפרוזדור הוי דאורייתא (שדם מטמא את האשה משנעקר מהמקור לבית החיצון וע"כ צריכה להרגיש ביציאתו לשם) אבל אם הרגישה שזב בתוך הבית החיצון או ממנו לבחוץ הוי דרבנן, ולנוביי הרגשת זיבת דבר לח הוי דאורייתא ונחלקו בדעתנו: לצמח צדק הנוביי מסכים לחו"ד ורק אם הרגישה ביציאתו הוי דאורייתא ולחו"ד ועוד הנוביי מטמא בכל אופן ולחת"ס וטה"ב^(כד) כל הרגשת זיבת דבר לח הוי דרבנן ככתם, ונ"מ א"ם הרגישה חייבת לבדוק את עצמה יואם לא מצאה כלום תהא טמאה יואם בדקה את עצמה ואבד העד טמאה יואם מטמא פחות מגריס או "על בגדים צבעוניים (ועיין עוד באבני שוהם)). הגה: כלאשר יתבאר משפטן לקמן סימן קל"ו. ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה, כי כל הנדה חייב כלה (והוא הריב"ש, ולא תקנו לפנויות לטבול כדי שלא יבואו לידי מבשול בהסתלק ממנה האיטור החמור).

מקור לשו"ע - מדכתיב "והיא גילתה את מקור דמיה" מלמד שטמאה מדם שבא מהמקור ומהו דם טמא בנדה (יט): במשנה חמשה דמים טמאים באשה האדום, השחור, כקרן כרכום, וכמימי אדמה, והמזוג (פלגותא הלל ושמאי אי ה' או ז' מיני דמים טמאים, ולמדו זאת מ"גלתה מקור דמיה" ומ"וטהרה ממקור דמיה" הרי כאן ארבע והשחור הוא אדום שלקה) ולענין הרגשתו שם (נז): אמר שמואל "בבשרה" מלמד שאינה טמאה עד שתרגיש ביציאתו, האי בבשרה - מיבעי ליה שטמאה בפנים כבחוץ (וביציאתו לבית החיצון טמא) א"כ לימא קרא בבשר, מאי בבשרה - שמע מינה: עד שתרגיש בבשרה, שיעור הדם המטמא שם (מ). במשנה מטמאין בכל שהוא, אפילו כעין החרדל ובפחות מכן ולענין דרך ראייתה שם (לו): דת"ר "דמה" מחמת עצמה, ולא מחמת הולד, וזה שלא ממעטים את הרואה באונס, דכתיב "כי יזוב זוב" משמע אפילו ראתה באונס טמאה מחמת אונס פירש הב"י כגון שקפצה ממקום למקום או ראתה בהמה או חיה או עוף מתעסקין זה עם זה וחמדה וראתה דם וכן כל כיוצא בזה.

טהרת נדה מדאורייתא - מונה ז' ימים מיום ראייתה ואפילו הייתה שופעת כל הז' ימים, רק שתפסוק בטהרה סמוך לבה"ש של יום השביעי (גמרות והפוסקים), וטבילתה בלילה,

(דכל חייבי הטבילות טבילתן ביום, חוץ מנדה ויולדת. פרש"י דכתיב "שבעת ימים תהיה בנדתה" תהא בנדתה כל ז' ימים).

גדר זבה מדאורייתא – כל שראתה בתוך י"א יום שבין נדה לנדה (פלוגתא ר' אלעזר בן עזריה ור"ע אם מקרא ילפינן, או הלכה למשה מסיני הוי), זבה קטנה – אם ראתה בהם יום אחד, או יומיים שומרת יום אחד לאחריהם כנגדו/ם, וזבה גדולה – אם ראתה ג' ימים רצופים שומרת שבעה ימים נקיים (כמה מקומות בש"ס).

וטבילת הזבה מדאורייתא בנץ של יום השימור, או השביעי של הז' נקיים אם רוצה (מדתניא ביומא (פח).) הזב והזבה טבילתן ביום הכיפורים וכו'), ואסורה לשמש עד הערב שמא תראה ותסתור.

טבילת הנדה מדרבנן שם (זו:): בעי ר' פפא כיון שבזמנינו השוו חכמים מספק את כל הנשים לזבות, שיטבלו בשביעי ותרצו דתניא ר"ש שאמר "אחר תטהר" אחר מעשה (טבילתה) תטהר, אבל אסרו חכמים לעשות כן. לר"ף והרמב"ם ר"ש אסר התשמיש, ור' פפא אסר אף הטבילה, שמא יבוא עליה ביום ותסתור שימורה, או ספירתה, ולתוס' ורש"י ר"ש בשם חכמים אסר אף מעשה הטבילה.

ביצד מונים ימי זיבה: ישנם ב' שיטות: לרמב"ם ¹משתקבע ויסתה מונה 7 לנדה, ו-11 לזיבה, 7 לנדה ו-11 לזיבה, וכן לעולם, עד שיעקר ויסתה מחמת לידה וכדומה. לרש"י הרמב"ן והטור אין זבה גדולה נעשית נדה אלא אם ישבה ז' ימים נקיים, ואין אשה נעשית זבה אלא ב-11 ימים הסמוכים ל-7 שראתה בתחילת הנידות נ"מ: א. שלא ראתה עד ליום כ"ו מראייתה האחרונה: לרמב"ם היא זבה, ולרמב"ן היא נדה ב. בכנסה בספירת ז' נקיים לזיבתה לתוך ימים הראויים לנדה וראתה: לרמב"ם משלימה ספירתה, אלא שאינה מחשיבה את הימים שראתה, ולרמב"ן כל שראתה חוזרת לספור מחדש.

הרואה ביום האחד עשרה לימי זיבתה שם במשנה טבלה ביום של אחריו ושמשה את ביתה, ואח"כ ראתה, ב"ש אומרים: מטמאין משכב ומושב, ופטורין מן הקרבן. וב"ה אומרים: ה"ז גרגרן ופירש ר' ששת היינו שאסרו לשמש בו ביום אטו שימור של ראייה בתוך י"א הימים.

ראתה ביום העשירי לימי זיבתה שם (עב): פלוגתא לר"ל יום העשירי כאחד עשר ושימורו מדרבנן, שהתורה חייבה שימור רק כשיכולה להיות זבה גדולה, ולר' יוחנן יום העשירי כתשיעי וחייב שימור מהתורה (שהשימור הוא גם לזבה קטנה), וכך פסק הרמב"ם (דקיי"ל כר' יוחנן לגבי ריש לקיש).

הרואה ביום ה 10 ו-11 לימי זיבתה הסמ"ג הביא מחלוקת הפוסקים בדעת ר' יוחנן י"א שחייבת בשימור מדאורייתא, וי"א שחייבת בשימור מדרבנן.

תקנת רבי שם (סו). אמרינן התקין רבי בשדות (היינו מקום שאינם בני תורה וכתב הטור על זמנו משתקפו הצרות ונתמעטו הלבבות, והחכמים לא היו בקיאים במראות הדמים כר' יוחנן ור' זירא שלא ראו

..... ח הערות וביאורים ח

1. לחו"ד מונה שבע ואחד עשרה מהתחלת ראייתה ומחמת זה הקשה כמה קושיות ולסד"ט מתחילה למנות רק משקבעה לה וסת.

דמים), והנשים לא היו בקיאות בתיקון וסתות, חששו שמא אשה תראה 7 ימים ותסבור שהיא בימי נידתה ותטבול בשמיני וששה ימים הראשונים היו דם טהור והשביעי הוא של נדה וצריכה לשבת עוד ששה, או שהיא בימי זיבתה וצריכה שבעה נקיים וכדומה, תיקן רבי שכשרואה יום אחד יושבת ששה (שמא היא בימי נידתה), והוא שהיו נקיים (דשמא הראיה הראשונה מראה טהור או שהיתה בימי זיבה. הר"ן), וכשרואה יומיים יושבת עוד ששה נקיים (שמא הראשון הוא דם טהור או של זיבה ושני של נדה), וכשרואה שלושה ימים רצופים יושבת שבעה נקיים (שמא הם של זיבה).

תקנה נוספת בברכות (לא). תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך דין, ולא מתוך דבר הלכה, אלא מתוך הלכה פסוקה. והיכי דמי הלכה פסוקה? אמר אביי: כי הא דרבי זירא, דאמר רבי זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טיפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים. וכך פסקו הפוסקים. טעם החומרא: א. לרי"ף והרא"ש אף שאין חשש בתקנת רבי, מ"מ תיקנו הרחקה יתירה ב. לר"ן משום שפעמים תראה ג' ימים ותסבור שהם ב' ימים, כגון שהאחרון היה בבה"ש, א"נ משום שבימי הספירה יום אחד סותר את כל השבעה תבוא לטעות בין תחילת ראייה לסתירת ספירה ותבוא לכלל טעות.

סימן קפ"ד

שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה, ובו י"ב סעיפים.

סעיף א

שו"ע: רוב הנשים יש להם וסתות (פ' זמן קבוע אורח כנשים) לראות בזמן ידוע, כגון מעשרים לעשרים יום או משלשים לשלשים יום, וכל אשה שיש לה וסת קבוע, בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש. (רמב"ם) הגה: גם אין לה להחמיר לדדוק עצמה, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, שלא יהא לבו נוקפו ופורץ. אבל שלא בשעת תשמיש, כל המרבה לדדוק הרי זו משזכחה (ולענין אשה שאין לה וסת קבוע: כתב הש"ך^(א) תוך 30 יום מיקרי שלא בזמנה ולא צריכה בדיקה, והקשה הכו"פ^[פת"ש א] איך היקל באשה שאין לה וסת מאחר שהשו"ע והרמ"א בסימן קפ"ו חייבו אותה לבדוק ותירצו החו"ד וסד"ט^[ס] וכן פסקו שהש"ך מיירי שראתה פעם פעמיים ועדיין לא הוחזקה לאשה שאין לה וסת קבוע (שתולים שמסתמא תקבע), אבל אם הוחזקה שאין לה וסת"ק צריכה בדיקה לעולם (וכן פירש הפרי דעה את הנקודה"כ בסימן קפ"ט ס"ק א'), אולם לטה"ב^(א קמה) אינה צריכה בדיקות כי אם בג"פ הראשונות (כדלקמן בקפ"ו).

מקור לשו"ע - נדה (יב). בעא מיניה רבי זירא מרב יהודה: אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה? אמר ליה: לא תבדוק, ותבדוק, ומה בכך? אם כן - לבו נוקפו ופורש. לר' שמחה האיסור אחרי התשמיש אבל לפני התשמיש מצוה לבדוק, ולאו"ז טוב להחמיר כן. ולתוס' הטור ועוד לפני תשמיש לא תבדוק משום ליבו נוקפו וכ"ש לאחר התשמיש, ולאגור אינה צריכה לבדוק לבעלה כלל והמחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד, ולרמב"ם כל אשה לאחר תשמיש חייבת בדיקה ולפני תשמיש אם אין לה וסת חייבת בדיקה ואם יש לה וסת אינה חייבת לבדוק והצנועות בודקות (ור' זירא מיירי בבדיקה בתוך שיעור חיוב חטאת ולא לאחר מכן. ה"ה בשם הרמב"ן מובא ב"י בסימן קפ"ו). והשו"ע כתב שאינה צריכה בדיקה לפני תשמיש, בסימן קפ"ו סתם כהתוס' והביא בשם את הרמב"ם. ונחלקו בדעתו לש"ך (ד) השו"ע סתם כאן כהרמב"ם, ולבאר הגולה וליד אברהם (באוצר מפרשים) השו"ע סתם כאן גם כהתוס' ולא תבדוק לפני ואחרי (ודייק מהסיפא "אבל שלא בשעת תשמיש הרי זה משובח" משמע בתשמיש אין לבדוק לפני ואחרי) וגם הרמ"א הוסיף על שלא תבדוק לאחר תשמיש כהתוס' ולא נקט י"א.

סעיף ב

שו"ע: בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה עונה אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטה) בלבד (וכך פסק הרדב"ז, ולב"ח והש"ך^(א) המחמיר אף בחיבוק ונישוק תע"ב, והט"ז^(א) אוסר זאת מהדין (עיין במקורות)). אם הוא ביום, פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה, פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו, בין שקבעה וסת בג"פ או בפ"א (עברו ושימשו: כתב הפת"ש^(ב)) בשם שערי דורא ותוה"ש שניהם צריכים כפרה, ולעניין פרישה גם מעונה הקודמת: לש"ך^(ג) חייבים לפרוש בה מעיקר הדין, ולב"ח ראוי להחמיר, ולשו"ע הט"ז^(א) וח"ד אינם צריכים לפרוש בה (עיין במקורות), ולעניין עונת אביאסף: עיין במקורות, קבעה וסתה בליל טבילתה, היינו מליל ט"ו לליל ט"ו ורואה ז' ימים: כתב תפארת למשה^(ד) יכולה לשמש עם בעלה ביום וסתה, ואין לאסרה על בעלה עולמית כיון שוסתות מדרבנן הוי, וכ"ש אם וסתה ביום, שאין לחוש לחומרת האו"ז, אשה שקשה ורחוק שתזדמן ותטבול מנדתה שרואה פעמיים בחודש ועד שהראשונה פוקדה השניה ממהרת לבוא: כתב חת"ס^(ה) אם טבלה ולא הספיקה לשמש: אינה צריכה להחמיר את חומרת הרמ"א (לספור לאחר ו' עונות משום דלא פלוג כמובא בסוף סימן קצ"ו), ועכ"פ ממתנה ג' עונות, ולפת"ש^(ה) יכולה לספור מיד, (אבל אם עונתה ביום: עדיף לחשוש לחומרת הרמ"א ולא לחומרת האו"ז) ואם הספיקה לשמש קודם שנטמאה: אין לחוש לחומרת הרמ"א לספור מיום ו' (משום פליטת שכבת זרע), אלא תספור מיום ה', אבל בשעונתה ביום: עדיף חומרת הרמ"א מחומרת האו"ז. הגה: וכל זה לא מיירי אלא צוסת החלוי זימים אצל לא צוסת החלוי זימינו הגוף (והוא ב"י בשם הראב"ד) וע"ל סימן קפ"ט.

ואשה שמשנית וסתה להקדים ז' או ג' ימים או לאחר, כשמגיע זמן וסתה לריך לפרוש ממנה ז' או ג' ימים קודם או אחריו. וע"ל סי' קפ"ט. (והוא הג"מ, וישנם כמה פירושים: א. לנודע ביהודה^(פת"ש ח) היינו שיש לה יומיים שלושה שבהם היא רואה תמיד באחד מהם ב. לחו"ד^(ס) "שהקדימה" כגון שראתה ג' פעמים בג' לחודש ועוד ג' פעמים ב-ב' וג' לחודש ועוד ג' פעמים ב-א' ב' וג' לחודש, ולא נעקרו הוסתות הראשונים, "שאיתבה" כגון

שראתה ג' פ' בא' לחודש, ועוד ב' פעמים בב' לחודש ובפעם השלישית בא' וב' לחודש, ועוד ב' פעמים בג' לחודש ובפעם השלישית בא' וב' וג' לחודש וחיישנן שמא שלושתם הוקבעו לה ג'. **לש"ך** (סימן קפ"ט ס"ק לט) אין הכוונה לפרוש כל הג' ימים אלא שהיה לה וסת קבוע ושינתה לראות יומיים או שלושה קודם וסתה הקבוע אז חוששת רק לאותה עונה וליום וסתה ד'. **לתה"ש** (סימן קפ"ט ס"ק כו) מיירי אף באשה שאין לה וסת ומשנית וסתה היינו מהעונה הבינונית שפעמים רואה בעו"ב ופעמים רואה יומיים קודם צריכה לחוש גם להם). **וע"ל סי' קפ"ט.**

מקור השו"ע - בשבועות (יה:): ת"ר: והזרתם את בני ישראל מטומאתם - אמר רבי יאשיה: מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבה: עונה. א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה, אפילו הויין לו בנים כבני אהרן - מתים. **לבעל התרומה** הפרישה היא מדאורייתא (דוסתות דאורייתא) **וכן דעת הנוב"י** [פת"ש ג] על אף שוסתות דרבנן (דוסתות דרבנן היינו לענין שלא אמרינן שכבר ראתה בשעת וסתה משום דנגד חזקה אורח בזמנו בא יש חזקת טהרה אבל לענין לפרוש מאשתו סמוך לוסתה הוא מן התורה דחיישינן שמא תראה), **ולתה"ה והחת"ס** [שם] קודם שעתה הוי מדרבנן (שמא חימום התשמיש יקרבו) ולאחריו הוי מדאורייתא (שמא תראה מחמת חום התשמיש), **ולר"ן הרשב"א ועוד** הפרישה מדרבנן והוי אסמכתא בעלמא (שהרי וסתות עצמן דרבנן הוי), **וכך פסקו השו"ע והש"ך** (ה).

ממה צריכה לפרוש בעונת וסתה: לתה"ד מכל קירבה (אף של חיבוק ונישוק), **ולתה"ש: לט"ז** (א) **הרא"ש** אוסר חיבוק ונישוק (כהדין בימי אבלות), **ותנה"ש** דחה דבריו, **ולתה"ב** **הרמב"ן** **הראב"ד** פורשת רק מתשמיש, ומותרת בחיבוק ונישוק (שהרי גם אם ישמשו הוי דרבנן. בי). **וכך פסקו השו"ע** כאן **והרמ"א** בסעיף י, **והפת"ש** [שם] **בשם הרדב"ז**, ולדעת **הב"ח** **והש"ך** (א) המחמיר כתה"ד תע"ב, **והט"ז** (א) אוסר מהדין.

פרישה גם בעונה קודמת לאו"ז ולתה"ב צריכה לפרוש גם בעונה הקודמת (הטעם: א. לאגור משום חומרא יתירה ב. לב"ח שמא תראה בסוף עונה ותסבור שראתה בתחילת עונה שאחרי ג'. **לש"ך** (י) הגמרא דנה בוסת של ימים ושעות, אבל של ימים לחוד כל היום הוי וסתה ולכן מדינא פורשת גם עונה קודמת) **לשאר פוסקים** **וכן פסקו השו"ע** **והט"ז** (א) **וחו"ד וטה"ב** (ב) שאין להחמיר כלל ואינה אסורה אלא באותה עונה בלבד, **ולב"ח** ראוי לירא שמים להחמיר, **ולש"ך** (ש) אסורה ב' עונות מעיקר הדין **ובנקה"כ** אף באשה שיש לה שעה קבוע יש להחמיר כיון דלדידן אין רגילין בקביעות זאת לא פלוג).

עונה בטבת ותמוז לאביאסף מונה חצי יום וחצי לילה [היינו: 6 שעות לפני וסתה 6 שעות אחרי (ט"ז), או מוסיפים מעט מהיום או הלילה הארוך ליום או לילה הקצר (נקודות הכסף), או מחצות לחצות (פרישה)], כיון שאין העונות שוות, ומה שאמרו עונת לילה ויום היינו בניסן ותשרי (כחישוב עונת בתולים (בדף סה:), שתקנו לבעלה להחשיב את דמה כשל בתולים) **וכן פסקו הב"ח המערני יו"ט והש"ך** (י), **ושאר פוסקים** לא חילקו בכך, כפשטיה דגמרא כר' יהודה ותמיד העונה או ביום או בלילה, **וכך פסקו השו"ע והט"ז** (ב) **וטה"ב** (ב), (ונשאר הט"ז בקושיא על דברי אביאסף, ודחה את הראיה מעונת דם הבתולים עיין שם).

שו"ע: במה דברים אמורים, בנדולה, אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים, ולא הביאה סימנים, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים (הביאה סימנים ולא הגיעה לימי הנעורים: כתבו הש"ך (בסימן קפ"א נקודה"ב יא) והט"ז (שם מג) שנחשבת לקטנה (דשומא בעלמא הם), ראתה כמה פעמים: לשו"ע ונקוה"כ (שם) כל שלא קבעה לה וסת לא צריך לפרוש ממנה, אפילו ראתה פעמים רבות, ולט"ז (שם) הסד"ט והחו"ד [פת"ש ט] כל שראתה ג' פעמים צריך לחשוש לוסתה כיון שמוחזקת בראיות (כמבואר לקמן בקפ"ט), פרישה בשעת הוסת עצמו: כתבו ט"ז (י) והש"ך (ב) לא צריך לפרוש ומשמעות הפרישה (בש"ך) שצריך לפרוש בשעה זו), והוא הדין לזקנה שנסתלקו דמיה.

מקור השו"ע הוא מהרשב"א.

סעיף ד

שו"ע: אם רגילה לראות בהנין החמה, ולא קים לן שפיר אי קודם הנין החמה או אחריו, אינה אסורה אלא ביום (לתוה"ש והש"ך (ג)) אסורה גם בלילה, ולב"ח ראוי להחמיר (עיין במקורות), למודה לראות בבה"ש ולא קים לה אי קודם או בבה"ש: כתב הש"ך (שם) המקילים גם כאן יקלו, ואינה אסורה אלא בלילה, והטעם כתב חו"ד [פת"ש י] כיון שמתחילת שקיעת החמה עד לנץ לכ"ע נחשב ללילה לענין וסתות).

מקור השו"ע - כתב הראב"ד - יש אוסרים כל היום והלילה ויש מקילים דהוי מדרבנן ולא חיישינן אלא ליום שהוא ודאי בימי נידתה, ובגרסת הב"י הכריע הראב"ד להקל, וכן פסק בשו"ע, לתוה"ש יש להחמיר ולאוסרה גם בעונת הלילה (שגרסתו בראב"ד שהביא רק את דעת האוסרים), לב"ח ראוי להחמיר (משום חומרת או"ז), ולש"ך (ד) צריכה לפרוש גם בלילה מהדין (ואף שהוא וסת הקבוע לשעות מ"מ כיון שנשי דידן אינם רואות בשעה קבועה לא פלוג רבנן ואף שוסתה בשעה קבועה חוששת כל עונת האו"ז. עצי לבונה באוצר מפרשים).

סעיף ה

שו"ע: אם רגילה לראות ראייה מקודם הנין החמה עד אחר הנין החמה, אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו (וכן למודה לראות קודם תחילת השקיעה עד אחר תחילת השקיעה: כתב הש"ך (ט) אסורה כל היום ושיעור וסתה בלילה, ולשיטתו (ט) צריכה לחוש גם לעונה קודם (כאו"ז, ואף דהכא יש לה וסת קבוע לשעה, מ"מ בזמנינו לא פלוג כמובא בנקוה"כ. עצי לבונה)).

מקור השו"ע - בנדה (סג): במשנה רגילה לראות עם הנץ לר' יוסי אסורה רק בשעת וסתה, ולר' יהודה כל היום שלה (ובלילה אסורה כיון שראתה בסוף הלילה. רש"י). וישנם כמה שיטות יש שאוסרים את כל עונת הלילה והיום (כיון שר' יוסי אוסר את כל אותה שעה וממילא ר' יהודה יאסור את עונת הלילה והיום) והרשב"א ורו"ה אוסרים רק בלילה ומתיריים ביום אף בשעת הוסת דאזלינן בתר תחילת הוסת (למדו מהברייתא הנ"ל "עם נץ החמה" והיינו מסוף הלילה לתוך הנץ ואעפ"כ לא אסר ר' יהודה אלא את הלילה), ולראב"ד והרא"ש אינה אסורה אלא בלילה וביום כשיעור זמן הוסת וכך פסק השו"ע (והטעם לב"י דאמרינן

שעיקר הוסת בלילה אלא שנמשך קצת ליום, ולראב"ד דינה כראתה כמה ימים שצריכה לפרוש כל אותם ימים).

סעיף ו

שו"ע: אם וסת נמשך ב' או ג' ימים, ששופעת או מזלפת, אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה של הוסת, וכיון שעברה עונה ולא ראתה, מותרת (בשראתה ג' ימים בהפסקות: ²לח"ד [פת"ש יב] אם תחילת הראיות לא היו בשווה יכולה לקבוע וסת לכולם כגון ראתה ב' פ"ב בא' וג' לחודש ובפעם השלישית ראתה בג' לחודש חוששת לוסת בג' לחודש (שמא הראיות בא' לחודש היו בימי זיבה או דם טהור), אבל אינה חוששת להם ולעונ"ב שלהם עד שתקבע אותם, אולם אם ראתה בימים שווים כגון ג"פ בא' ב' ג' לחודש אינה חוששת אלא לא' לחודש (שלא יתכן לעשות את תוך משך ראייתה עיקר ואת תחילת ראייתה לטפל, אולם צ"ע שבסימן קפ"ט סעיף לב' איתא אף שראתה מתחילה ראייתה בשווה חוששת גם למשך ראייתה), ולפרד"ר וערו"ה אף שפוסקת בהם אינם חוששת אלא לתחילת הוסת וכך פסק טה"ב^א וט"ו, ואם ראתה טיפת דם ולאחר כמה ימים ראתה בשפע: השבה"ל הסתפק בדין זה והסיק אם לא ראתה כן ג"פ אינה חוששת אלא לראיה הראשונה ואם ראתה ג"פ חוששת גם לתחילת הראיה השניה בשפע (שיש צד לומר דהוי ב' ראיות שקובעים בזמנינו לשניהם, ושיש צד לומר שמא לא תחשוש לראיה השניה אלא ששני הראיות בשפע), אבל אם ראתה ביום למחרת אינה חוששת אלא לתחילת הראיה הראשונה, ולטה"ב^ב (ע) אינה חוששת אלא לראיה הראשונה הבא בהרגשה, מצאה דם בעד הבדוק ולאחר כמה ימים ראתה דם בשפע: השבה"ל הסיק שחוששת גם לבדיקה וגם לתחילת ראייתה (שמא עיקר ראייתה בבדיקה דהוי כראייה גמורה, ושמא עיקר ראייתה הראיה בשפע), ולטה"ב^ב (ש) אינה חוששת לבדיקה אלא רק לתחילת ראייתה בשפע (דחששא של הרגשת עד או השמש אינה אלא מדרבנן).

מקור השו"ע הוי מחלוקת הפוסקים לרמב"ן חוששת לכל יום בפני עצמו ב. לראב"ד חוששת לכל אותם הימים דהוי כראיה אחת (ג"מ ביניהם: א. לחשוש לכל אותה העונה של היום האחרון לראב"ד אינה חוששת אלא עד סוף זמן ראייתה, ולרמב"ן חוששת כל אותה עונה ב. ראתה ב-א' ב' ג' לחודש. ולחודש השני בב' ג' לחודש. בחודש שלישי לראב"ד צריכה לחשוש לא' לחודש (מאחר שכל הראיה נחשבת לעונה אחת), ולרמב"ן לא חוששת), ולרו"ה הרא"ש והרשב"א אינה חוששת אלא לתחילת ראייתה ולאחר העונה מותרת (והראיה מנדה (יא). אהא דתנן דנדה אינה צריכה להיות בודקת הניחא לריש לקיש דאמר אין אשה קובעת וסת בימי נדתה אלא לרבי יוחנן דאמר קובעת תבדוק ואי אמרת דאם נמשך זמן ראייתה שנים ושלשה ימים חשיבי כעונה אחת וצריכה לחוש לכולן גם לריש לקיש קשה דתבדוק כדי שתדע כמה צריכה לפרוש מבעלה כשיגיע וסתה אלא ודאי אינה צריכה לפרוש אלא עונת תחלת הוסת) וכך פסק השו"ע (אף שחשש לשיעור ראיה מרובה דלעיל שאני הכא הדמים אינם מהראיה

..... ח הערות וביאורים ח

2. הקשה החו"ד איך הכא פסקו שחוששת רק לתחילת ראיה ואילו בסימן קפ"ט פסקו כהרמב"ן שבזמנינו קובעים וסת גם בימי נדה, וחילק דהכא מיירי בשופעת (והראב"ד חש שמא פסקה בלילה מתוך שינה ולא ידעה והטור והשו"ע לא חששו לכך) אבל אם היתה פוסקת הייתה חוששת גם לשאר הימים, ועוד חילק בין תחילת ראיותיה שוות לשאינם שוות, אולם הפרד"ר תמה עליו שהרי הרשב"א חשש רק לתחילת וסת אף בשופעת, ותירץ שלא חוששים לוסת ממעין פתוח אלא אם פסקה לראות יום אחד, וטה"ב גם דחה את החו"ד והביא בשם המאירי שכתב שאף הפוסקת בין הראיות אינה חוששת אלא לראשונה בלבד.

הראשונה אלא דמים יתירים שהתווספו. ב"ח, התם כיון שראיה מועטת מסתבר שנמשך מתחילת הראיה. (פרישה).

סעיף ז

שו"ע: אם הגיע וסתה בימי עיבורה, משהוכר עוברת, או בימי מניקתה שהם כ"ד חדשים משנולד הולד, אפילו מת הולד, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה, ואפילו בתוך וסתה מותרת בלא בדיקה (מניקה בשנה מעוברת: לרמ"א (באה"ע) והש"ך (יה) חודש העיבור אינו עולה לה לכד' חודשים ומונה בו כה' חודשים, ולשו"ע (שם) ולכו"פ (פת"ש יג) עולה לה ותמיד מונה כד', ומניקה בזמננו: כתב טה"ב (א"א) משמפסיקה להניק צריכה לחוש לוסתה אם הוא וסת החודש ובהפלגה חוששת לאחר ראייה אחת (כיון שנשתנו הטבעים שכשמפסיקה להניק מיד רואה). (וע"ל סוף סימן קפ"ט סעיף לג, לך (כשראתה בימי עיבורה)).

מקור השו"ע - בנדה (ז). במשנה רבי אליעזר אומר, ארבע נשים דיין שעתן: בתולה, מעוברת, מניקה, וזקינה. ותניא מעוברת - משיודע עוברת, מניקה - עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה, גמלתו, או מת, ר"מ אומר: מטמאה מעת לעת, וחכ"א: דיה שעתה. (ט). בעי ההוא סבא מר' יוחנן הגיע שעת וסתה בימי עיבורה ולא בדקה מהו? ופשט ליה דלא בעי בדיקה (כיון שהאשה בחזקת מסולקת דמים) פירשו הרשב"א הרא"ש ועוד שאין האשה צריכה לפרוש סמוך לוסתה וכך פסק השו"ע.

סעיף זז

שו"ע: היתה נחבית במחבא מפני פחד, והגיע שעת וסתה, אינה חוששת לו. הגה: וי"א דוקא אם עזר הוסת ולא דקה ולא הרגישה, טהורה כלל דיקה. אבל לכתחלה צריכה דיקה. (קביעת וסת במחבא: כתב חו"ד [פת"ש טז] אינה יכולה לקבוע).

מקור השו"ע - בנדה (לט). תנן ר"מ אומר: אם היתה במחבוא, והגיע שעת וסתה ולא בדקה - טהורה, שחרדה מסלקת את הדמים. ובגמרא (יב). בעא מיניה ההוא סבא מרבי יוחנן הגיע עת וסתה בימי עיבורה מהו פשט לו מהיתה במחבוא ולא בדקה טהורה שחרדה מסלקת דמים ה"ה גבי מעוברת שמסולקת דמים ולא צריכה בדיקה. לרשב"א אינה צריכה לפרוש ולבדוק (שר' יוחנן פשט שאינה חוששת כלל אף לר"מ שלשיטתו וסתות דאורייתא) וכך פסק השו"ע, ולרמב"ן והטור חוששת לוסתה וצריכה לפרוש ולבדוק, אף בוסת שאינו קבוע, ורק אם עבר וסתה ולא בדקה טהורה וכך פסקו הרמ"א (ואף שהטור פסק למעוברת שאינה צריכה לפרוש, ור' יוחנן השווה את המעוברת לאשה במחבוא שאני הכא: לב"י משום שבתלמוד פסקו שחוששת באותה עונה וצריכה בדיקה לכתחילה והוא אליבא למ"ד שוסתות דאורייתא ולדידן הוא מדרבנן אין לחשוש אלא בנחבאת במחבוא כיון שיש נשים שכן ראות במחבוא, אבל במעוברת שמסולקת לגמרי מדמים אין לחשוש, ולט"ז (ס) משום שכשתזקק לבעלה תסתלק החרדה יחזרו לה הדמים ואורח בא בזמנו, ולעולם צריכה בדיקה לכתחילה בין מעוברת ובין נחבאת במחבוא).

סעיף ט

שו"ע: שאר נשים, צריכות בדיקה כשיגיע הוסת (והבדיקה: לפת"ש [פת"ש טז] בשם החו"ד וטה"ב (א"ק) הוא בחורין וסדיקין, ומן הבדיקה: לפת"ש [תי] בשם החו"ד אם יש לה וסת לימים ושעות בודקת כל אותה שעה, ואם וסתה רק לימים נותנת מוך כל עונת וסתה, וכן

כשמשנית וסתה לב' או ג' ימים במובא ברמ"א סעיף ב' נותנת המוך כל אותם הימים, ולטה"ב (א קלד) די שתבדוק סמוך לסוף העונה וטוב לבדוק תחילה וסוף). עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, טהורה בלא בדיקה (והוא דעת רוב הפוסקים). וי"א שאסורה עד שתבדוק, אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום ל' אף על פי שאינו קבוע. (והכי נהוג ולב"ח והש"ך (בג) יש להחמיר שאם לא בדקה בשיעור וסתה טמאה, ולט"ז (ב) אפילו בדקה אחר הרבה זמן מועיל לה הבדיקה, וגם הפת"ש (ט) כתב בשם האחרונים אין צריך לחוש לחומרא זו), וכן הוא לקמן סימן קפ"ט, (בדקה ואבר העד: לפת"ש (ח) בשם החו"ד אפילו אם תבדוק ותמצא טהור, טמאה ואסורה לבעלה (שמא ראתה בהרגשה וסבורה שהוא מהעד), ולטה"ב (א קכט) תיבדק ואם העד יצא נקי טהורה, הטילה מי רגלים בעונת וסתה למד הפת"ש (ש) מהחו"ד שחייבת לבדוק סמוך לוסתה ואם לא בדקה סמוך אפילו אם תבדוק ותמצא מראה טהור טמאה ואסורה לבעלה (שמא ראתה בהרגשה ונפל לקרקע וסבורה שהוא ממי רגלים), ולטה"ב (א קל) תיבדק ואם העד יצא נקי טהורה, בדקה אחר כמה ימים: לטה"ב (א קכט) מועיל לה הבדיקה (וכך פסק הב"י בסימן קפ"ט סעיף טו). עקירה או קביעת וסת: כתב החו"ד (בפת"ש יח) כל שעברה ולא בדקה אינה יכולה לעקור הוסת הקבוע שלה, ואינה סותרת אם התחילה לקובעו שאם תראה בפעם הבאה באותו זמן הוי וסת קבוע, באתה פ"א ע"י מקרים שבגופה ועבר וסתה ולא ראתה: לפת"ש (כא) בשם הט"ז (בסימן קפ"ט ס"ק ל"ח) אסורה לשמש עד שתבדוק, ולב"ח אינה צריכה בדיקה, ולנקה"כ (ש) רק אם רוצה לשמש סמוך לוסתה צריכה בדיקה (עיין בהרחבה בסימן קפ"ט סעיף כ"א)).

מקור השו"ע: בנדה (טז). עברה ולא בדקה לר' אליעזר אף שאח"כ בדקה ולא ראתה טמאה (דחזקה אורח בזמנו בא), ור' יהושע אומר תיבדק, אם טהור טהורה, ואם טמא טמאה. וכן ר' מאיר מטמא, ולחכמים תיבדק. וכן שמואל מטמא, ולרב תיבדק, ונחלקו בדעתו: לר' זירא רב מטהר רק אם בדקה בשיעור וסת, ולר' נחמן רב מטהר אף לאחר שיעור הוסת (ויסוד מחלוקתם אם וסתות דאורייתא ואורח ודאי בזמנו בא ושמא נפל לקרקע או דרבנן ואם הבדיקה טהורה היא טהורה), ועוד ת"ר הגמלים והחמרים נשיהם להם בחזקת טהורה, וה"מ כשהניחיה טהורה. לרמב"ם והרי"ף אף שצריכה בדיקה בשעת וסתה, מ"מ אם לא בדקה טהורה ואינה צריכה בדיקה (בהברייתא של החמרים. ר"ן (אולם להצריך בדיקה בתוך וסתה לכתחילה למדו מההוא סבא ששאל את ר' יוחנן הגיע וסתה בימי עיבורה ולא בדקה מהו ופשט לו שאינה צריכה בדיקה בדיעבד שכבר עבר וסתה מיהו לכתחילה צריכה לבדוק בו. ב"י בשם ה"ה בסוף סימן קפ"ט ד"ה והרמב"ם), ולרשב"א וסיעתו אסורה לבעלה עד שתבדוק ואף לא סמוך לוסת (כחכמים ור' יהושע וכו"נ אליבא דרב דמירי אף שאינו סמוך לשעת הוסת), ולרא"ם אם לא בדקה סמוך לוסתה טמאה (שיש לחשוש לר' זירא ודין וסתות כדאורייתא). והשו"ע סתם כהרי"ף והרמב"ם שאינה צריכה לבדוק, והביא בי"א את הרשב"א וסיעתו שצריכה לבדוק, אולם בסימן קפ"ט סתם כהרשב"א, וכן הרמ"א פסק כאן שנהגו כהרשב"א וחייבת לבדוק, וכן פסק טה"ב (א קכז) ולב"ח והש"ך (בג) יש להחמיר כהרא"ם וסיעתו ואם לא בדקה בשיעור וסתה טמאה, ולט"ז (ב) והפת"ש (פת"ש יט) בשם אחרונים אין צריך לחוש לחומרא זו).

..... ח הערות וביאורים ח

3. צע"ג שלא בנמצא אשה שלא חייבת לבדוק סמוך לוסתה והפוסקים סתמו דבריהם 'עבר וסתה ולא בדקה טהורה ללא בדיקה'.

כשאין לה וסת קבוע גם הרשב"א טובר שאם לא בדקה אינה צריכה בדיקה והוא שרואה פחות או יותר מעונה בינונית אבל עונה בינונית צריכה לבדוק. והטור הביאו כאן להלכה והשו"ע פסקו בסימן קפ"ט סעיף ב' (ועיין שם מה שהקשו האחרונים מסימן קפ"ו סעיף ב', ואת ארבעת התירוצים).

סעיף י

שו"ע: הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה. הגה: ואפילו נתשמש קרי. (לב"ח ותוה"ש השו"ע מתיר רק דברי ריצוי ופיוס (עיין במקורות), אם התחילה להרגיש מיחושים שרגילה לראות אחריהם מיד: כתב טה"ב^(הצ א) ראוי להחמיר שלא לפוקדה, שיעור יוצא לדרך: לתשובה מאהבה^(פת"ש כד) הוא י"ב מיל, ולטה"ב^(יצ א) כל שלא יספיק להגיע עד לעונה שחייב בה, אבל אם כבר קיים מצות עונה ויספיק לחזור עד העונה הבאה לא יבעול).

ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק בזכרי לטו, תע"צ. (החת"ס^(פת"ש כב) והנוב"י אוסרים התשמיש מהדין, ופת"ש^(פת"ש כג) ותוה"ש לכתחילה יש להימנע מלצאת לדרך (כדעת הרש"ל עיין במקורות)) וכזכר נתאלך לכל מיני קורנה ואהנה קרי, מלכד תשמיש (וכן הסכימו הש"ך^(כו) והפת"ש^(ש) ואף שהב"ח פסק לאסור הכא לא שייך להחמיר כלל שיש מתירים אף בתשמיש), אירע ליל טבילתה מחמת כתם סמוך לוסתה: לכנסת יחזקאל^(פת"ש כב) כיון שזו היא עונתה מותר לו לבוא עליה (והביא ראייה מפירוש הנמ"י), ולסד"ט וחוו"ד^(שם) לא יבוא עליה (וכל ההיתר משום שהוכרח לצאת, משא"כ הכא לא תטבול ולא תשמש, ואין בליל טבילה מצות תשמיש יותר גדולה משאר עונות), ולטה"ב^(הצ א) יכולה לטבול כדי להתירה לשאר קריבות (כל שאין חשש שיבוא ע"י כך לשו"ל), אבל כשאין לה וסת קבוע מותרת אף לשמש בליל טבילתה, בלה שאירע ליל טבילתה סמוך לוסתה: לנוב"י^(פת"ש כב) אסורה לבעלה, ולאבן שוהם^(שם) יכולה לטבול שמתורים בחיבוק והנישוק, שזה גם המצוה, ולטה"ב^(א קיא) מותר לחתן לבעול בעילת מצוה (שבמקום מצוה כזאת לא גזרו רבנן), אירע ליל טבילתה סמוך לוסתה וגם בעלה יוצא לדרך: כתב החת"ס^(שם) לא יבוא עליה (דסבירא ליה אף שוסתות דרבנן הפרישה דאורייתא כנ"ל), אולם אין לחוש לאסרה בעונת האו"ז ועונת אביאסף (אולם לשו"ע כ"ש דשרי)).

ואם הולך לזכר מלכה א"ל לפקוד אשתו. (והוא מסקנת הגמרא והטעם משום שטרוד במצוה או שיטרוד בתשמיש ויבטל המצוה. רש"י בשהיא יוצאת לדרך: כתב אחרונים אין חיוב לפוקדה (שכל החיוב רק שהוא יוצא לדרך), כששניהם יוצאים יחד לדרך: כתב טה"ב^(יצ א) אפילו שלא יהיה להם מקום לקיים מצות עונה אין חיוב לפוקדה (שטעם החיוב ביוצא לדרך שמתן שמתאוה לו תונה, והכא שהם ביחד לא חיישין)).

וי"א אם אלס כולה לילך ללך, ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת, לריך להמתין. (והוא הנמ"י, ולש"ך^(כט) ועוד לצורך גדול אפשר להקל ולא להמתין, לכו"פ אם טבילתה סמוך לעונת וסתה אין צריך להמתין).

מקור השו"ע – ביבמות (סב:) למדו מ"ופקדתה נווך ולא תחטא", ו"אל אישך תשוקתך", שחייב אדם לפקוד אשתו כשיוצא לדרך, ואמר ר' יוסף לא נצרכה אלא סמוך לוסתה, וכמה אמר רבא עונה. לרשב"א רש"י הראב"ד ועוד מיירי אף בתשמיש (דבמקום מצוה לא גזרו), לר"ת רא"ש ועוד מיירי רק בריצוי דברים (אף שהפרישה מדרבנן לא יתירוהו לדבר רשות),

הסמ"ג כתב שמחמיר תע"ב. ונחלקו בדעתו: לרמ"א היינו מתשמיש, ולרש"ל ותוה"ש שימנע לצאת סמוך לוסתה. והשו"ע סתם כאן הרוצה לצאת לדרך צריך לפוקדה אפילו סמוך לוסתה, ובאו"ח סימן ר"מ סעיף טו, ⁴ ובאהע"ז אסר לשמש סמוך לציאתו וביאתו מהדרך, שקשה לו⁵ **(כהרמב"ם)** ונחלקו בדעתו: לרמ"א הט"ז ^(יד) **והטה"ב** ^(א מה) השו"ע פסק כהרשב"א וסיעתו דמיירי בתשמיש (והכא מיירי ביוצא בקרון והתם שהולך ברגליו ומפני הסכנה אסרו. פרישה), **לב"ח** ^(שם), ולתוה"ש השו"ע פסק כר"ת. והרמ"א והש"ך ^(כו) **פסקו כהבנת הרמ"א** בסמ"ג שהמחמיר לפוקדה רק בדברי ריצוי תע"ב, **לחת"ס והנוב"י** ^(פת"ש כב) אין לפוקדה אלא בדברי ריצוי (שטעמם יש בכך איסור דאורייתא), **ולפת"ש** ^(כג) **והתוה"ש** במקום שאפשר יש לנהוג כהרש"ל בדעת הסמ"ג ולהימנע מלצאת.

סעיף יא

שו"ע: אשה שיש לה וסת לימים לבר, והגיע שעת וסתה, אסור לבא עליה עד שישאלנה. **ואם אין לה וסת, יום ל' לראייתה** **הוי כהגיע שעת וסתה. ואם שהתה אחר הוסת שיעור שתספור ותטבול, יבא עליה ואין צריך לשאול** **(הניחה כשהיתה טמאה: כתב הט"ז** ^(טו) **אסור לבוא עליה עד שישאלנה** **(כמובא בסימן הבא), ובזמנים שחייב לשואלה ושוכבת אצלו: כתב החו"ד** ^(פת"ש כו) **אע"פ כן חייבת לומר לו טהורה אני).**

מקור השו"ע - בנדה (טו). במשנה כל הנשים בחזקת טהורות לבעליהם, וכן הבאים מהדרך, (וכן בברייתא לעיל גבי חמרים וגמלים אלא שהוסיפו לבאר והוא שהניחה טהורה). ואמר ר"ל והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה, וא"ר הונא ה"מ שלא הגיע שעת וסתה אבל אם הגיע אסורה דוסתות דאורייתא, ולרבא בר בר חנה אף לאחר וסתה מותרת דוסתות דרבנן, וא"ר ר' יוחנן בעלה מחשב וסתה ובא עליה, ואפילו קטנה שבושה לטבול מאחר שלא ודאי נטמאה. **לא הגיע שעת וסתה: לכ"ע** בחזקת טהורה לבעלה ויכול לבוא עליה בלי לשאולה אם טהורה. **לשמש בעונת וסתה: לכ"ע** אסור לו (דהוי עונת פרישה), **ונחלקו כשעבר שעת וסתה: לרמב"ם והרי"ף** כל שהניחה טהורה יכול לבוא עליה תמיד שלא בעונת וסתה בלי לשואלה ואם הניחה טמאה אסורה לו עד שישאלנה **(אם צריך לחשב ימי וסתה: לה"ה והר"ן** לא צריך לחשבם אלא יכול לבוא מיד לאחר עונת וסתה (שהרי אסור רק בעונת וסתה כרבה ב"ב חנה דפליג אר' יוחנן דסבירא ליה וסתות דאורייתא), **לכסף משנה** הרמב"ם מודה בדין לרשב"א (וזמן ספירתה בכלל "עונת וסתה" שאסור לבוא עליה), **לרשב"א הטור ועוד** כל שלא עבר שיעור וסתה (שיכולה לטבול) אסור לו לבוא עליה עד

..... ח הערות וביאורים ח

4. ותירוצים לסתירה: א. כשהולך ברגליו איכא סכנה והכא מיירי בקרון (פרישה) ב. הכא מיירי שבוועל לילה קודם שיוצא והתם איכא סכנה אם בוועל ליל יציאתו (רש"ל) ג. הכא מצד הדין והתם מצד רפואה אסור לו לבעול אלא לרצותה שתמחל לו על אותו תשמיש (מ"א) ד. הכא מהדין בזמן הגמרא והתם ובזמנינו שירד חולשה לעולם (אליה רבה) ה. עיקר דעת השו"ע כר"ת (ב"ח ותוה"ש).
5. מרחק יצאה לדרך שקשה לו הוא שנים עשר מיל (תשובה מאהבה).
6. ולכאורה ר' יוחנן אמר ספק ראתה, ולענ"ד נראה לומר היינו ספק אם בדקה בשיעור וסת וטהורה ואם תאמר טמא או לא בדקה אימא טבלה.

שישאלנה (ש'רוב הפעמים וסתות באים בזמנם, ודאי שלא טבלה כיון שאינה יכולה, ור' יוחנן לא פליג ארבה ב"ב חנה והלכה כוותיהו), ואם עבר שיעור ספירתה וטבילתה יכול לבוא עליה בלי לשאול אותה (דהוי ספק ספיקא), וכך פסק השו"ע.

כשהוא בא מהדרך: הטור כתב והבאים מהדרך וכן השוהה עימה בעיר ומחשב וכו' אולם השו"ע השמיט זאת (דסבירא ליה שנהגו שאינם טובלות כשאינן בעליהן בעיר כמבואר בקצ"ז).

ולעניין אשה ילדה שבועה לטבול פרש"י והרשב"א דינה כשאר נשים שמחשב ימי וסתה ובא עליה (דהוי ספק לא ראתה ואם ראתה אימא טבלה), וכך פסק השו"ע.

כשאין לה וסת קבוע פרש"י והרשב"א חוששת לעונה בינונית כוסת קבוע ועד שיעור טבילתה אסורה לו עד שישאלנה, ולאחר מכן יכול לבוא עליה בלי לשאול⁸ (כפירוש ר"ל במשנה), אולם לרמב"ם חייב לשואלה אף לאחר עונה הבינונית (מאחר שחייבת בדיקה לפני תשמיש כנ"ל בסימן קפ"ו), השו"ע פסק כהרשב"א.

סעיף יב

שו"ע: היה לה וסת לימים ולוסת מוסתות הגוף, כגון קפיצה וכיוצא בה, כיון שהוסת תלוי במעשה, אימור לא קפצה ולא ראתה (ויכול לבוא עליה מבלי לשאול), אבל חוששת לעונה בינונית שהיא ל' יום (בין שהוסת מובלע בעונה הבינונית ובין שהוא אחריו. (והטעם: כיון שיש פעמים שלא רואה בו אינו נחשב לוסת קבוע אע"פ שאם קפצה באותו יום חייבת לבדוק ולפרוש בעונה), אולם אם קפצה וראתה בן: כתב הש"ך^(ל) אינה צריכה לחשוש לעונה בינונית. וסתות לימים ופיהוק או עיטוש: כתב הש"ך^(ש) דעת השו"ע שדינו כוסת הקפיצות, ותמה עליו דשאני פיהוק ועיטוש שלא תלוי ברצונה כקפיצות וצריכה לחוש רק ליומו ולא לעונה בינונית, וכלקמן סימן קפ"ט, והתוה"ש ועוד^[פת"ש בחן] פירשו שכן דעת השו"ע, והכא מיירי באכילת שום וכדומה, שהוא וסת התלוי ברצונה, והחוד"ד^[ש] פירש שלעולם מיירי בוסת המורכב ימים ועיטוש אלא שראתה אותם שלא כסדרן כגון שראתה בראשי חודשים ע"י פיהוק וביניהם היו ראשי חודשים שלא פיהקה ולא ראתה ופעמים שפיהקה שלא בראש חודש ולא ראתה, ובהכי קבעה וסת המורכב רק אם תפקה וחוששת לעונה בינונית, ובעלה מחשב וסתה מהעו"ב ובא עליה).

מקור השו"ע - בנדה (טו). במשנה כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. רב אשי מתני הכי, אמר רב הונא: לא שנו אלא שאין לה וסת לימים אלא יש לה וסת לימים ולקפיצות, כיון דבמעשה תליא מילתא - אימא לא קפיץ ולא חזאי. וכתבו הרשב"א הרמב"ן והטור שמ"מ חוששת לעונה בינונית. ועיין טעמם בהוספות על לשון השו"ע.

..... מ הערות וכיאוורים ח

7. נראה לענ"ד שצריך את הטעם שלרוב בא בזמנו כדי לאסור ולא די בכך שהיה ספק שקול משום שכנגד יש חזקה של טהרה.
8. ולכאורה מכאן קשה על הפוסקים שמפרשים בדעת השו"ע בקפ"ו שאשה שאין לה וסת קבוע אסורה לשמש בלי לבדוק.

סימן קפ"ה

דין אשה שאמרה טמאה אני ואחר כך אמרה טהורה אני, ובו ד' סעיפים.

סעיף א

שו"ע: האשה שהיא בחזקת טמאה, אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו: טבלתי. הגה: ומאחר שעברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול, נאמנת. אפילו רואה בגדים מלוכלכים זרם, נאמנת לומר, נזקק טבחים עזרתו, או נתעסקתי בלפור וכדומה לזה. (והוא ב"י בשם הרא"ש, בשאינו יודע אם עברו ימי נידתה או לא: **כתב הש"ך** (ק) גם נאמנת לומר טבלתי וטהורה אני, רגילה לראות 5 ימים ולמנות ז"נ מיום השישי ועכשיו א"א בכך אלא אם מנתה מיום החמישי לראייתה ואומרת שטבלה: **כתב הט"ז** (ק) נאמנת מאחר שאפשר בכך, שוכבת **אצלן**: לחו"ד ופת"ש [ק] לא מועיל לה, וחיבת לומר טבלתי, ולטה"ב (א קנד) מועיל לה, ואף לעניין הבדיקה שסמוך לוסתה מועיל לה ואינה צריכה לומר בדקתי (דלא גרע ספק נטמאה מודאי נטמאה ולכאורה יש לחוש שמא שכחה לבדוק, ואולי מיירי שיודע שהלכה לבדוק את עצמה). **חשודה על נידות: פסקו החו"ד** [פת"ש ב] **וטה"ב** (א קנא) **אם זינתה כך כשהיתה פנויה: אינה חשודה על בעלה כלל** (משום שנחשבת לחשודה לתאבון גדול, אבל לבעלה הוי כפת בסלה), **ואם הכשילה את בעלה: שוב אינה נאמנת לומר טהורה אני בשעת וסתה** (שחשודה על הדבר ואין יכולה להעיד עליו), אולם לומר טבלתי נאמנת (בין שחשודה לתאבון והרי מקוה לפניה אין זה תאבון) אבל בימות החורף או שהטבילה בתשלום אינה נאמנת, עד שתשוב בתשובה. **בתחובות בתשובה: כתב טה"ב** (א קנג) אם שניהם חזרו נאמנת האשה על בעלה, אבל אם רק הבעל חזר והאשה הסכימה עמו מפני השלום יש לשאול מחכם).

מקור השו"ע בנדה (יב). ת"ר החמרים והפועלים וכו' אם הניחן בטומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר טהורה אני, ועוד אמר שמואל מנין שנדה סופרת לעצמה שנאמר "וספרה לה". **ופסקו הפוסקים** אשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו לבוא עליה עד שתאמר טבלתי. (ושאני מהניחה בחזקת טהורה שלא צריך לשאול אותה שבסימן הקודם דהוי ספק ספיקא. תוה"ש). **וכך פסק השו"ע**.

סעיף ב

שו"ע: ואם הוחזקה נדה בשכנותיה, שראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, חשיבה כודאי טמאה.

מקור השו"ע - בכתובות (עב). אמר ר' יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה (שראוה בבגדי נידתה) הבא עליה לוקה. ומכאן למד הרשב"א שמשווים אותה לנדה ממש וממילא צריכה לומר לו טבלתי.

סעיף ג

שו"ע: אמרה לבעלה: טמאה אני, ואחר כך אמרה: טהורה אני, אינה נאמנת. (אס הוא ללחך כלי לזכור והוא ב"י בשם ר' ירוחם). ואם נתנה אמתלא לדבריה, כגון שאומרת שלא אמרה לו כן, תחלה אלא מפני שלא היה בה כח לסבול תשמיש, או טענה אחרת כיוצא בזה, נאמנת. הגה: ומכל מקום מי שרואה להחמיר על עצמו, שלל להחמין לה, מדת חסידות הוא. (ב"י), אבל מדינא נאמנת,

אפילו נסתקה אח"כ רק שהיא נאה וסוכנת אלל בעלה והוא יודע ומכיר שמה שאמרה תחלה: טמאה אני, עשתה מחמת קטטה שהיה לו עמה, וכדומה לזה (והוא מהרי"ו וביאר הב"ח שמ"מ הבעל צריך לשאול אותה למה באה אצלו, כדי שתוציא מפיה מאחר שאמרה בתחילה שטמאה, והרמ"א בא לומר שהשכיבה אצלו מועילה לו שלא צריך לפרוש מיד עד שתאמר לו את האמתלא (והמהרי"ו דן כשאמרה שמרגישה כאבים במעיה ובהכי אמר שאין צריך לשאול ולא שלא אמרה בפירוש) וכך פסק הש"ך^(ט), אולם לתוה"ש משמע מהרמ"א שלא מצריך לשאול כלל, אמרה 'בדרך צחוק אמרתי לך בתחילה טמאה אני': כתב הש"ך^(א) בשם הרמב"ם אינה נאמנת וצריך לפרוש, וכתב טה"ב^(ס ק א) אם דרכה לעשות שחוק מכל דבר ובעלה יודע שכן דרכה נאמנת, אולם צריך לנזוף בה. אמרה כל ה- 30 יום שהיא טמאה: לבית שמואל^[פת"ש ה] שוב אינה נאמנת, ולחת"ס ופת"ש^[ש] אם האמתלא בעניין שהיה צריך להאריך 30 יום נאמנת. אמרה לבעלה שזמן טבילתה ביום רביעי ואחר כך אמרה טעיתי וביום שלישי זמן הטבילה: לחת"ס^[פת"ש ז] אם אמרה ביום הטבילה ראוי לבעל נפש להחמיר אע"פ שהתורה האמינה לה, שמא יצרה תקפה לבעילת הלילה, אבל אם אמרה יום או יומיים קודם נאמנת, ולטה"ב^(ס ק א) נאמנת גם ליל הטבילה ואין ראוי לבעל נפש להחמיר בזה כלל.

אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, ואח"כ אמרה: טהורה אני, אף על פי שנתנה אמתלא לדבריה, אינה נאמנת. (בשהאמתלא באופן שא"א לה בעניין אחר והיתה חייבת להיות בבגדי נידות: כתב הש"ך^(ה) משמע מהפוסקים שנאמנת באופן זה, וביאר הפת"ש^[א] כגון סבורה הייתי להיות נדה אבל עכשיו בדקתי ומצאתי שהדם מחמת מכה, ולמהרי"ק והכו"פ^[ש] אין מועיל אמתלא כלל, הרחיקה מטתה בבוקר מחמת שחשבה שראתה כתם והתברר שהוא מרימון: לבא"ח אינה נאמנת באמתלא זאת (מאחר שלא היה לה למחר להפריד המטות בבוקר שאין זה זמן תשמיש), ולטה"ב^(ט ס ק א) נאמנת באמתלא זו (שמה הזדרזה בבוקר פן תשכח להפרידם לעת ערב (ואף למחמירים בבגדי נידות בהכי מודים להקל לפי שאינה מדקדקת כ"כ כמו בבגדי נידות), אמרה לשכנותיה שהיא נדה: לט"ז^(א) בהבנת מהר"ל מפראג אינה נאמנת ולמחצ"ש והתוה"ש נאמנת (עיין במקורות)).

אמרה: פלוני חכם טהר לי כחם, והחכם אומר שהיא משקרת, החכם נאמן, וטמאה היא (עיין במקורות, עד אחד אומר שהחכם אסר לה: כתב הט"ז^(א) אינו נאמן להכחישה שהתורה החשיבה אותה לב' עדים).

מקור השו"ע - בכתובות (כב.) בעא מיניה שמואל מרב: אמרה טמאה אני, וחזרה ואמרה טהורה אני, מהו? אמר ליה: אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה - נאמנת. תנא מיניה ארבעים זימנין, ואפ"ה לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. **פסקו הר"ן הרשב"א והרמב"ם** הלכה כרב - ואם אמרה לו שבתחילה אמרה כן משום שלא היה בה כוח לסבול התשמיש, וכיוצא בזה נאמנת, **וכך פסק השו"ע**, **הרי"ף** כתב את הדין של רב וכתב ששמואל החמיר בזה. **וכתב הב"י** שכוונתו לומר שמ"מ מי שרוצה להחמיר על עצמו שלא להאמין לה הוי מדת חסידות, **והביאו הרמ"א בהגה**.

ראוה לובשת בגדים המיוחדים לנידות ואחר כך אמרה טהורה אני: לרמב"ן הרשב"א **הר"ן הרמב"ם ועוד** שוב אינה נאמנת באמתלא (מדאמר ר' יהודה הוחזקה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה, משמע אף כשנתנה אמתלא למעשיה), **וכך פסק השו"ע (הטעם: לרשב"א** שאם אמרה משום שהיתה אנוסה או מתביישת לא היה לה לעשות מעשה כל כך גדול, שהרי יכולה לומר לו שהיא טמאה, ולמהר"ל **מפראג** (בט"ו) משום שאין כולם יודעים מהאמתלא שלה וסתמא לא היתה סומכת על עצמה כנגד כולם לומר האמתלא לכולם, ולתוה"ש **בדעת המהרי"ק** משום שבבגדי נידות מוציאה שם רע בשכנותיה ואם לא הייתה טמאה לא הייתה לובשת אותם). **הטור תמה** עליהם וכי עדיף הוחזקה בשכנותיה מכשאומרת בפרוש טמאה אני **ונחלקו בדעתו: למהרי"ק** וב"ח מודה הטור לדינה לרמב"ן וסיעתו (ואף שתמה עליהם לא מילאו ליבו להקל), **ולט"ז** (באהע"ז סימן קט"ו ס"ק ב) לטור מועיל לה אמתלא.

אמרה לשכנותיה שהיא נדה: לט"ז (א) **בהבנת מהר"ל מפראג** שוב אינה נאמנת, וכן הביין בדעת שאר הפוסקים (ודייק שנקטו "אמרה לבעלה"), **ולמחצ"ש ועוד** נאמנת באמתלא (וכדין אשה שאמרה בתחילה שהיא נשואה וחזרה ואמרה שהיא רווקה אם הביאה אמתלא נאמנת), **והתוה"ש** הביין שכן **דעת השו"ע** (ומה שנקטו לבעלה הוא בלשון הווה).

נאמנות החכם כנגד האשה בכתובות (עב.) במשנה המשמשת נדה יוצאת בלי כתובה. ובגמרא ביארו דמיירי שאמרה שחכם שטיהר לה הכתם והוא אמר ששיקרה. **מכאן למדו הר"ן הרמב"ן ור' ירוחם** שהחכם נאמן והיא טמאה (ואף שבמקום שהתורה האמינה לעד אחד חשיב כב' עדים, מ"מ כיון שכל עדות מעדות אם כפר הראשון (-החכם) אין האומר משמו (-האשה) נאמן. רמב"ן (פ"ד) **והביאם הרמ"א. להוציא ממנה ממון כתב ב"י בשם הרשב"א** אי אפשר להוציא ממון ע"י עד אחד (דהכא איירי ששנים ראו שהחכם טמא לה, וכתב הב"י שמ"מ מודה הרשב"א לרמב"ן שנאמן להחזיקה בטומאה), **והביאו הט"ז** (א).

סעיף ד

שו"ע: היה משמש עם הטהורה ואמרה לו: נטמאתי, ופירש מיד, חייב כרת, שיציאתו הנאה לו כביאתו. כיצד יעשה, נועץ צפרני רגליו בארץ, ושוהה בלא דישה, עד שימות האבר, ופורש באבר מת הגה: וימלא פחד ורתת על העצירה קצאה לידו.. ולא יסמוך עליה, רק יסמוך על רגליו וידיו, קלל יהנה ממנה (מתי צריכים לחשוש לכך: לחו"ד [פת"ש י] דווקא שמוצאת דם באמצע תשמיש, או שאמרה ברור לי שנטמאתי, אבל אם אמרה רק שהיא מרגשת אין צריך לפרוש באבר מת (כיון שאינה יכולה להבדיל בין יציאת הדם לשמש. ח"ד בסוף סעיף א' בסימן קצ), אולם לטה"ב (א קכב) **ועוד הרבה אחרונים** כל שאמרה שמרגשת שמקורה נפתח ויוצא ממנה דם חייב לפרוש ממנה באבר מת, שימש בעונת וסתה ונזכר **באמצע: לחו"ד** [פת"ש י] צריך לפרוש באבר מת (דאיכא ביציאתו איסור והוי כדין הרואה באמצע

תשמיש), ולפרד"ר וטה"ב^(א קכא) יפרוש מיד באבר חי שיש חשש בכל רגע ורגע שתראה ורק אם יש חשש שיוציא זרע לבטלה ימותין עד שימות האבר).

ואם פירש ממנה בקשוי ובסוגג, שלא ידע שאסור לפרוש ממנה, יתענה מ' יום, ואינו לריכין להיות רלופים, רק כל שבע שני ימים, כגון שני וחמישי, וכליל התענית אסור ביין ובבשר. ואם לא יוכל להתענות, יפדה כל יום בממון שיתן ללדקה, כפי ערך ממון שיש לו, כי עשיר יתן יותר קלת מעני, ויש להחמיר בתשובתו. וכל המרצה לשו, זכות הוא לו. (והוא המרדכי, ואם מתענה שלושה ימים ולילות ברצף: כתב פת"ש^[יב] נחשב ל-40 תעניות ובאדם חלש סגי בשני ימים (הגה באו"ח סימן תקס"ח סעיף ד), ומ"מ עדיף שיצום מפוזרים שבכל עת לבו יהיה נכנע (מ"א). אכילת בשר ויין: כתבו רש"ל ותוה"ש^[פת"ש יג] יש להחמיר גם בלילה שאחרי, ואולם לגרסת הב"י מותרים בכך. ואם אחד מהם פטור: כתב פת"ש^[ס] יתענה מ"מ ב' פעמים או יפדה, והאשה אינה צריכה כפרה).

ואם שמשה שלא נשענת וסתה, ומלכה אחר התשמיש לס, אפילו נמלח על עד שלו, מקרי אונס, אפילו לא נדקה תחלה. וא"ל כפרה לא הוא ולא היא (והוא הב"י בשם הרא"ש והמרדכי. פירש באבר חי מי חייב כפרה: כתב הנוב"י^[פת"ש יד] - אם שימשו באיסור סמוך לוסתה. או שאין לה וסת קבוע ולא בדקה קודם תשמיש: שניהם חייבים חטאת על הכניסה וגם על היציאה, בשלא שימשו סמוך לוסתה: אם אמרה לו שנטמא ושיפרוש גם היא חייבת חטאת (שנהנתה ברצון), וכ"ש אם נשמטה מתחתיו מעצמה, אבל אם אמרה רק שנטמאה אם הוא פרש היא נחשבת לאנוסה ופטורה, ובהכי מיירי הרמ"א, אם הרגישה באמצע תשמיש ולא הגידה לו כלום עד אחר הפרישה: כתב החת"ס^[פת"ש ט] הבעל ודאי אנוס גמור ופטור לגמרי אך לענין האשה הוא ספק אם נקראת ג"כ אנוסה (כיון דנכנסה בהיתר יצרה אלבשה והו"ל תחילתה באונס וסופה ברצון דהו"ל אנוס גמור או אפשר דשאני התם שנאנסה מגברי אחרינא דיצרה תקפה מאד דאם לא עכשיו אימתי וקשה לה לפרוש משא"כ נדה דמותרת לאחר זמן אפשר לא שייך תקפה יצרה ליחשב כאונס), עוד מקרים: כתב פת"ש^[טז] א. ראתה לאחר תשמיש כתם על חלוקה שהיתה לבושה בו קודם התשמיש: אינם צריכים כפרה כיון שאינה חייבת לבדוק את חלוקה קודם התשמיש (מאיר נתיבים) ב. בא עליה פחד פחאום ובלילה שמשה ומצאה דם בעד של: אינם צריכים כפרה שדמים מפחד באים מיד ובשפע ובהרגשה, ואינה צריכה לבדוק עצמה לאחר כל פחד (חת"ס) ג. עברה יום ל"א מראייתה וכשבאו הכאבים (של וסת גופה) תלתה שבאו משום עיבורה: שניהם חייבים כפרה שמחשבת שטות היא (חת"ס) ד. הראתה כתם לחמותה ואמרה לה שהיא טמאה וחזרה והראתה למרשעת אחת ואמרה לה שאם הכתם חולף והולך ע"י רוק היא טהורה והיא סמכה על היתר זה ושמשה עם בעלה: שניהם צריכים כפרה (ואף שהם קרובים למזיד אין להחמיר עליהם יותר מהסוגג בדאורייתא מאחר דהכא הוי איסור דרבנן), וכ"ש אותה מרשעת שראויה לעונש מר (חת"ס).

מקור השו"ע - בשבועות (יד): במשנה: היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש חייב, מפני שיוציאתו הנאה לו כביאתו. בגמרא כיצד פורש: ינעץ ציפורניו בקרקע עד שימות האבר (כדי למעט שהייתו שם שגם בשהייתו נהנה. ב"י). המרדכי ורמב"ם פירשו היינו

..... ח הערות וביאורים ח

9. ה"מ למפרשים ברמ"א והשו"ע שחייבת לבדוק, אולם לטה"ב ועוד שפירשו בשו"ע שאינה צריכה לבדוק אלא בג"פ הראשונות וממילא היו באופן זה פטורים.

שיעמוד מבלי לדוש, וכך פסק השו"ע, וכתב הסמ"ג שימלא פחד ורתת על העבירה שבא לידו, ויסמוך רק על רגליו וידיו. והביאו הרמ"א.

סימן קפ"ו

דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין לאזור תשמיש, ובו ה' סעיפים.

הקדמה: (יא.) במשנה עוברת לשמש את ביתה צריכה לבדוק. ובגמרא (יא:) פירש ר' יהודה בשם שמואל לא שנו אלא בעסוקה בטהרות (מיגו דבעי בדיקה לטהרות בעי בדיקה לבעלה) אבל לבעלה אינה צריכה בדיקה ובדף יב. אמר רבי זירא אמר רבי אבא בר ירמיה אמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ומסיק בגמרא דכל לבעלה לא בעיא בדיקה אף על פי שאין לה וסת והא דקאמר דאשה דאין לה וסת אסורה לשמש בעסוקה בטהרות דוקא היא. ועוד שם ת"ר: לר"מ אשה שאין לה וסת אסורה על בעלה, ולר' חנינא בן אנטיגנוס משמשת בב' עדים הן עיוותיה הן תיקוניה, ואמר ר' יהודה בשם שמואל הלכה כר' חב"א, ובמאי אי עסוקה בטהרות הא אמר שמואל בחד זימנא, ואי שלא בטהרות הא אמר שמואל כל לבעלה לא בעיא בדיקה, דאמר ר"ז בשם שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לבעלה עד שתבדוק, ואוקמנא בעסוקה בטהרות? ¹⁰מאן דמתני הא לא מתני הא. לרש"י הסמ"ג והתרומה כל הנידון כשעסוקה בטהרות, אבל כשאינה עסוקה בטהרות אינה צריכה לבדוק כלל (ור' יהודה לא למד את המימרא דשמואל מר"ז וכן להיפך), לר' חננאל מייירי אף בשאינה עסוקה בטהרות צריכה בדיקה (ופלוגתא תרי אמוראי אליבא ר' יהודה בשם שמואל והלכה כר' חב"א אף בשאינה עסוקה בטהרות בעי בדיקה), וכתב הרא"ש נראה לי כפרש"י אבל לא מלאני לבי להקל כי דברי ר"ח דברי קבלה הן, ולרי"ף: לרשב"א הר"ן הטור והב"י- הרי"ף פסק הלכה כשמואל כל לבעלה אינה צריכה בדיקה כלל, היינו לאחר שבדקה ג"פ והוחזקה שאינה רואה מחמת תשמיש (כר' חב"א וכפירוש ר"ח דמייירי בשאינה עסוקה, ור' יהודה קמייטא לא פליג אלא שדן לאחר ג' פעמים הראשונות) ¹¹ולכן בודקת בג' פעמים

מ הערות וביאורים

10. וישנם ב' פירושים: א. דמייירי בעסוקה בטהרות, והאחד לא שנה את המימרא של חבירו ב. מייירי לבעלה ומה דאקשינן "אם תאמר לטהרות הרי אמר שמואל כבר בחד זמנא" קאי על ר' יהודה שאמר לעיל בפירושו במשנה "משמשת בעדים" ובתירוץ הגמרא "מאן דמתני הא לא מתני הא" היינו שר' יהודה חלק על ר"ז וכשאין לה וסת חייבת לבדוק אף לבעלה. לרש"י אין לומר כן דבהכי הוה סתירה בדברי ר' יהודה דמשמעות ר' יהודה על המשנה אף כשאין לוסת אינה צריכה בדיקה, ולדעת ר"ח אמרינן תרי אמוראי אליבא דר"י.

11. וטעמם: משמע שהרי"ף חושש לדם חימום מהתשמיש כיון שאין שאין לה וסת והמעשים בגופה הם שמקדימים או מאחרים את הוסת, ולרא"ש והרמב"ם החשש שתראה בשעת תשמיש

ראשונות לאחר תשמיש (בדיקה קודם התשמיש: הב"י הביין שצריכה לבדוק (וטעמו: לפרישה- שאם תראה דם יוכל להוציאה בלא כתובה, ולשולחן ערוך הרב- שכל שהצריכו בדיקה אחרי הצריכו לפני), ולד"מ- משמע שהרי"ף לא מצריך בדיקה כלל), ולראב"ד והש"ך- הרי"ף פסק כרש"י שלבעלה אינה צריכה לבדוק כלל (והזכיר את ר' חנינא רק לעניין הפסד כתובה, ולכן לא הזכיר סוגיא זו בנדה כלל) ורק אם ראתה דם מחמת תשמיש צריכה לבדוק ג' פעמים (ומה שלא הזכיר שהבדיקות הם דווקא כשראתה, משום שמך על הברייתא בדף ס"ה שרק כשרואה מחמת תשמיש בודקת), ולכל הפוסקים הנ"ל מיירי רק באשה שאין לה וסת אבל באשה שיש לה וסת אינה צריכה בדיקה כלל אולם לרמב"ם אשה שאין לה וסת חייבת לבדוק קודם תשמיש, ואחרי תשמיש היא בודקת בשלה והוא בשלו (פירש מאן דמתני הא לא מתני הא כר"ח הנ"ל), ואם יש לה וסת קבוע משמשת בב' עדים לאחר תשמיש אחד לו ואחד לה והצנועות בודקות גם קודם תשמיש (ולמד מהמשנה דרך בנות ישראל משמשות בב' עדים אחד לו ואחד לה והצנועות מתקנות להן שלישי להתקין את הבית באינה עסוקה בטוהרות שאפילו משום בעלה לבד צריכה לשמש בב' עדים לאחר תשמיש והצנועות בודקות אפילו לפני תשמיש לבעליהן), כשמשמשים פעמים רבות שניהם חייבים לקנח ולמחר יבדקו את העדים (כמימרא דר' זירא שראוי שלא יבעול וישנה בלא בדיקה, והיינו מעיקר הדין) כשבדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק (כמימרא דרב).

והשו"ע חילק הדין לב' סעיפים:

סעיף א

שו"ע: אשה שיש לה וסת קבוע, אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש. ואדרבה, אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש, כדי שלא יהא לבו נוקפו (כן דעת רוב הפוסקים). והרמב"ם ז"ל מצריך לבדוק אחר תשמיש, היא בעד אחד והוא בעד אחר, ולראות בהם שמא ראתה דם בשעת תשמיש. ולדעתו, הצנועות בודקות עצמן אף קודם תשמיש (לנקה"כ^(א) השו"ע פסק כהרמב"ם ולאחר תשמיש חייבת לבדוק, וליד אברהם (באוצר מפרשים בסימן קפ"ד א) וטה"ב^(א) קמ"ו) השו"ע פסק לקולא (דהוי סתם ויש). (וסכרל הראשונה היא עיקר, וכן נהגו).

מקור השו"ע - עיין בהקדמה.

סעיף ב

שו"ע: אם אין לה וסת קבוע, שלשה פעמים הראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ואחר תשמיש, הוא בעד שלו והיא בעד שלה (ביצד בודקת: לטה"ב^(א) קמ"ו) אף הבודקת ג' פעמים הראשונים די לה בקינחה, והמחמירה בדיקה בחו"ס תע"ב), ואם הוחזקה באותם שלשה פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש, שוב אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש (כן דעת הרשב"א והר"ן ברי"ף). ולהרמב"ם והרא"ש, כל זמן שאין לה וסת צריכה היא בדיקה לעולם, קודם תשמיש ואחר תשמיש, והרמב"ם מצריך שגם הבעל יבדוק עצמו אחר תשמיש (לש"ך והט"ז^(ב) בקפ"ט סעיף

..... מ הערות וביאורים ח

משום שאין לה זמן קבוע ולכן צריכה להיות בודקת לעולם אלא שלרמב"ם קבעו חומרא יתרה בבעלת וסת קבוע להיות בודקת לבעלה לאחר תשמיש.

ד, והחוד"ד והתוה"ש^(הכא) השו"ע פסק לחומרא, ולטה"ב^(שם) השו"ע היקל כהרי"ף, ודעת הרמ"א: לשבה"ל הרמ"א מחמיר ומצריך בדיקה לפני ואחרי כל תשמיש (כיון שהוסיף לבאר דעת הרמב"ם שאין צריכים לבדוק את עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושים בלילה אחד אלא מקנחים בעד אחד וכו'), וכך הביין חו"ד, הש"ך^(א) פסק שאינה צריכה בדיקה כלל (כהבנתו ברי"ף), אא"כ ראתה דם מחמת תשמיש וכן המנהג, ולתוה"ש^[בפתי"ש ב] במקום שנהגו להקל אין להחמיר ובלאו הכי אין להקל נגד השו"ע, לחו"ד^[שם] לעולם צריכה בדיקה אולם די בקינוח וכשאינה שוכבת אפרקיד ושמשהה את העד בגופה שיעור וסת (וכן פירש בדעת הר"ח והרא"ש). הגה: ואין לריכין לזדוק עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושוין זלילה אחת, אללא מקנחין עצמן כל הלילה צעה, ולמחר לריכין זדיקה, ואם נמצא דם טמאה. (והוא ב"י בשם הרמב"ם). קנחה עצמה צעה, ואזלה, לא תשמש עד שתזדוק עצמה, הואיל ואין לה וסת (שם, ראתה פעם אחת בלילה התשמיש אפילו מופלג מהתשמיש: כתב החו"ד^[שם] אם יש לה וסת קבוע צריכה בדיקה פעם אחת בתשמיש הבא, ואם אין לה וסת קבוע חוששת בג' פעמים (ונראה דמיירי בבדיקת חו"ס דאי בקינוח בלאו הכי חייבת בכך בכל תשמיש), ולטה"ב^(א) קמה) אינה חוששת כלל. נשים מעוברות: כתב מהר"ם פדוא"ה^[פתי"ש ד] כיון שמסולקת דמים א"צ בדיקה, והוסיף הפת"ש^[שם] נראה פשוט דה"ה למניקה דחד טעמא הוא, וכתב טה"ב^(א) קמה) כשנודע לה ע"י בדיקה רפואית שהתעברה אף שלא הוכר עוברת נחשבת למסולקת דמים ולא צריכה לבדוק).

מקור השו"ע - עיין בהקדמה.

סעיף ג

שו"ע אשה שאינה רואה בפחות מי"ד ימים אחר טבילתה, אבל לאחר י"ד ימים אין לה קבע, עד י"ד יום דינה כדין אשה שיש לה וסת (קבעה לה שאינה רואה עד ל' יום: לחו"ד^(ג) חוששת לעונה בינונית, ולטה"ב^(א קמט) אינה צריכה לחשוש לעונה בינונית (ודייק כן מהריטב"א), ומ"מ המחמיר תע"ב).

מקור השו"ע - תה"ד ודין זה הוא לר' חננאל והרא"ש, המצריכים לבדוק בכל פעם, וכתב האבני שוהם אפשר ללמוד מכאן שלשיטת הרי"ף בעניין ג' בדיקות הראשונות שאינו מועיל לבדוק בתוך ימים אלו ומ"מ בדיעבד עלו לה בדיקות בתוך ימים האלו דמסתמת כל הפוסקים משמע דבכל עניין מהני, ולכתחילה ראוי להזהר בזה.

סעיף ד

שו"ע: יש לאדם להניח את אשתו שתבדוק בעד שלו, מתוך שנאמנת על שלה, נאמנת על שלו.

מקור השו"ע - הרמב"ם.

סעיף ה

שו"ע: אם ראתה דם מחמת תשמיש שלש פעמים רצופים, אסורה לשמש לעולם עם אותו בעל, ויתבאר בסימן שאחר זה.

סימן קפ"ז

דיני אשה הרואה דם מזומת תשמיש, ובו י"ד סעיפים.

סעיף א

שו"ע: אשה שראתה דם מחמת תשמיש מיד, בכדי שתושיט ידה לתחת הכר, או לתחת הכסת, ותטול עד לבדוק בו, ותקנח עצמה, משמשת ג"פ. אם בכל ג' פעמים רצופים ראתה דם, (וכ"פ אס מלאה ג' פעמים דס על עד קלו), אסורה לשמש עם בעל זה, אלא תתגרש ותנשא לאחר. נשאת לאחר, וראתה דם מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים, אסורה לשמש גם עם אותו בעל, אלא תתגרש ותנשא לשלישי. ואם גם עם השלישי ראתה דם מחמת תשמיש ג"פ רצופים, לא תנשא לאחר אלא אסורה לכל עד שתבדוק (בדמ"ת בשפע בפעם השלישית: כתב הנוב"י^[פת"ש 1] אסורה לבעל אחר אף שלא כן ראתה בב' פעמים הראשונים) (שטעם ההיתר כתב הסמ"ג משום ספק מהמקור ואם תאמר מהמקור שמא האצבע של השני אינו שווה לראשון, וכשירד בשפע והוא ודאי מן המקור ואין כאן ס"ס), ואפילו בבדיקת שפופרת יש לפקפק אם מועילה שהרי ודאי הוא שהדם בא מהמקור (הרי היא בכלל ממלאה ונופצת שאין לה תקנה)).

הגה: וי"א שאין לנו בקיאין איזה מקרי מחמת תשמיש, כי אין בקיאין בשיעור הנזכר, ולכן כל שרואה ג"פ סמוך לתשמיש מקרי לדין מחמת תשמיש, ונאסרה על צעלה (לשו"ע שיעורים אלו הם גם לזמנינו, וכתב טה"ב^(א רג) - י"א חצי שעה ויש אומרים רבע שעה ויש אומרים 3 דקות ויש אומרים 15 שניות, וכך פסק, ראו דם על הכותנות שלהם: כתב פנים מאירות^[פת"ש ד] אם על שלו אין לחשוש כלל שלא שייך כתמים בגבר, כתב סד"ט^[פת"ש ד] אף שנמצא גם על שלה אינו נחשב לרדמ"ת, שמא אינו בא בשיעור חיוב אשם תלוי, ראתה דם ששנוי במחלוקת הפוסקים כגון חום: כתב טה"ב^(א רנו) אין לאסרה משום רדמ"ת. הנהג להמתין עד שימות האבר כהאריז"ל: כתב טה"ב^(א רג) גם אם ראו ג"פ דם ברציפות אינה נאסרת לבעלה, אם חייבת בבדיקות אלו: לראב"ד והש"ך^(בסימן קודם) חייבת לבדוק (כיון שהתיילד בה ריעותא), ולרז"ה מיירי דווקא שהרגישה בשיעורים הללו אבל אינה חייבת

בבדיקה אלא בבעל השלישי בפעם הג' בבדיקת שפופרת וכך פסק הטה"ב^(א, רה) (מלבד הג"פ הראשונות).

ואלו ג"פ לריכוס להיות לרופים, אבל אם לא היו לרופים לא נאכרה על צעלה. (והוא ב"י בשם הרמב"ם ועוד) (וכן כתב המחנך בסמוך, האם התשמיש הראשון שראתה בו מצטרף לג"פ: לש"ך^(ב) והט"ו^(א) מצטרף ומשמשת עוד ב' פעמים, לתוה"ש מיירי הכא באשה עם וסת קבוע: ולרמב"ם הפעם הראשונה בכלל הג', לשו"ע פעם הראשונה אינו בכלל הג' פעמים (משום שלרמב"ם מחוייבת בבדיקה לאחר תשמיש גם כשיש לה וסת, משא"כ לשו"ע שאינה חייבת בבדיקה), אבל כשאין לה וסת הבדיקה הראשונה מהמניין (ואזיל לשיטתיה בסימן קודם בדעת השו"ע שמחייב בבדיקה לאשה שאין לה וסת), לחת"ס^[פת"ש ב' והי'] מיקל רק אם כבר עברה ושמה ג' פעמים ורק לאשה שראתה ב' פעמים קודם שהוכר עוברה ואחת אחר שהוכר לטה"ב^(א, קצא) כל אשה שלא בדקה קודם התשמיש וכבר בדקה ג"פ לא תחשיב את הראיה הראשונה מהמניין ותשמש שוב (דלראב"ד אין הראיה הראשונה מהמניין לא משום שלא בדקה לאחר תשמיש כביאור התוה"ש, אלא משום שלא בדקה קודם התשמיש כמו שכתב ספר האשכול ויש לסמוך עליו בדיעבד). בדקה פעם אחת מיד אחר התשמיש ולא ראתה ובדקה שוב וראתה: לש"ך^(א) בשם אביו אין השניה נחשבת לרדמ"ת אף שבדקה תוך השיעור (ולכן כתב החו"ד^[פת"ש ט'] מכאן ואילך אסורה לשמש ב' פעמים באותו לילה משום עונה הסמוכה לוסת עד שתעקר ג"פ ע"י תשמיש שלא תראה אחריהם). והסד"ט^(א) הקשה על דין זה ממ"נ אם בדקה בבדיקת חו"ס הבדיקה השניה לאחר השיעור ואם רק קינחה אין ראה שלא ראתה בתשמיש דדילמא אם היתה בודקת יפה היתה מוצאה דם, אולם נראה שלרמ"א שפסק שאף בסמוך לתשמיש הוי רדמ"ת מועיל בבדיקה בחו"ס בתחילה אף לסד"ט). שמה ב"פ ובדקה וראתה בהם דם ושמה עוד כמה פעמים ולא בדקה ושמה עוד פעם ובדקה בו וראתה דם: לחו"ד ופת"ש^[א] נחשב לג' פעמים רצופים, ולטה"ב^(א, ר) אינו נחשב לרצופים ויכולה להשלים לג', אשה שאמרה ראיתי דמ"ת ג"פ רצופים והרב חקר אם היו הבדיקות לאלתר ואמרה שהפעם השניה לא היתה לאלתר: כתב שו"ת שיבת ציון^[שם] נאמנת לומר כן, כיון שלא סתרה את דבריה הראשונים, ואינה בגדר רואה מחמת תשמיש, זקנה שפסקה לראות והתחילה לראות מחמת תשמיש ומרגישה כאב בתשמיש: כתב השב יעקב^[פת"ש ט'] אינה צריכה בבדיקת שפופרת, ואם ראתה בילדותה ג"פ לא מהני מה שרואה בזקנותה, והסד"ט^[שם] נשאר בצריך עיון בדין זה.

ואין חילוק בין אם ראתה ג' פעמים מיד שנאפה, ובין נתקלקלה אח"כ וראתה ג' פעמים. (והוא בב"י בסימן הקודם בשם הרשב"א, ולא כר"ח שאין אשה נחשבת לרדמ"ת אלא רק אם ראתה כן מתחילה¹², אשה שרדמ"ת ג"פ והתעברה מהפעם האחרונה וילדה: לסד"ט והכו"פ^[פת"ש ט'] יכולה לשמש בימי הטוהר ואם לא ראתה ג"פ יכולה לשמש אחר ימי הטוהר (דמה שלא ראתה הוא כמו בבדיקת שפופרת והוי חששא של וסתות דרבנן, וקיי"ל מעיין אחד הוא לה), ולנוב"י^[שם] יכולה לשמש בימי טוהר אולם לעקור וסת אינה יכולה (בשם שאינה יכולה לקבוע וסת בימי טוהר כן אינה יכולה לעקור) ולכן אחר ימי הטוהר חוזרת לוסתה, וטה"ב^(א, רנה) הסכים להקל.

..... m הערות וביאורים n

12. וצריך לומר שדם זה טהור הוא ובא מהצדדים.

וכל זה לא מיידי אלץ כראתה סמוך לתשמיש, אלץ אם לא ראתה סמוך לתשמיש, לא נאסרה על בעלה, ומותרת לו לאחר טהרתה תמיד (והוא ב"י בשם סה"ת וסמ"ג) ודינה כמו שאין לה וסת (ולשמש ב' פעמים באותו לילה: כתב החו"ד [פת"ש ג] אסורה לשמש משום עונה הסמוכה לוסת, עד שתעקרנו בג"פ כנ"ל).

מקור השו"ע - בנדה (סה:): ת"ר רואה מחמת תשמיש משמשת ג"פ מכאן ואילך מתגרשת ונשאת לאחר ראתה עם הבעל השני משמשת ג"פ מכאן ואילך מתגרשת ונשאת לאחר ראתה עם הבעל השלישי משמשת ג"פ מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק וכו'.. ופירשו הפוסקים והשו"ע דמיירי שראתה ג' פעמים רצופים.

טעם האיסור כשראתה ג' פעמים: כתב הפת"ש [א] - לנ"ב"י הוי כוסת הקפיצות שאינו נקבע לבדו, ומ"מ חוששים לו לאחר ג' פעמים¹³, ¹⁴ ולחו"ד דחיישינן גם לחולי של ממלאה ונופצת (שאינן לאשה כזאת תקנה כמימרא דשמואל). נ"מ: א. אם בתחילה לא היה לה וסת קבוע ולאחר ג' הראיות מחמת תשמיש קבעה לה וסת לימים או הפלגה: לנ"ב"י אינה חוששת שוב כדין עונה בינונית לאחר קביעת וסת קבוע, אולם אם אחר כך ראתה עוד ג"פ תתייעץ עם חכם, ולחו"ד תמיד חוששת, וטה"ב (ת"ק) סומך להקל כשיש צירוף של עוד קולא. ב. רדמ"ת ג"פ והתעברה או מניקה: לחו"ד אסורה על בעלה אף באופן זה, ולנ"ב"י מותרת לבעלה כדין אשה שאין לה וסת, אולם לאחר עיבורה והנקתה חוזרת לחשוש, וכן פסק טה"ב (שם). ג. האיסור: לחו"ד מדאורייתא, לנ"ב"י מדרבנן, וכן פסק טה"ב (אקצו).

ממתי חייבת בדיקת שפופרת: לסמ"ג כבר בבעל השני (אף שבוסתות קי"ל כרשב"ג וקבעתו בג"פ, מ"מ חילוף הבעלים אינו בכלל וסת, וקי"ל ביה כרבי ובב' בעלים איכא חזקה) ומ"מ צריכה להתחזק ג' פעמים בכל בעל, ולשאר פוסקים אינה חייבת בבדיקה אלא לאחר שהוחזקה רדמ"ת בג' בעלים (דהוי בכלל וסתות, ובוסתות קי"ל כרשב"ג), וכן פסק השו"ע.

ולעניין זמן ראייתה בנדה (יד). במשנה נמצא על העד שלו או על העד שלה שבדקה בשיעור אותיות טמאים וחייבים קורבן, ולאחר זמן טמאים מספק ופטורים מקורבן, ואיזהו אחר זמן, כדי שתרד מהמטה ותדיח פניה (-של מטה), וא"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה. ואילו בבדיקת אמר ר' צדוק מהו אחר זמן כדי השיעור כדי שתושיט ידה תחת הכר או הכסת (ופרש"י שהוא זמן מועט מכדי שתרד מהמטה וכו'). ונחלקו ר' חסדא ור' אשי מהו כדי שתרד מהמטה שבמשנה לר' חסדא הוי אחר דאחר שיעור אותיות, ולר' אשי חד שיעורא הוי במשנה מיירי שהעד בידה ובבדיקת שאין העד בידה. ופסקו התרומה הסמ"ג הסמ"ק והטור שבודקת כדי שיעור שתרד מהמטה ותקנה פניה (והטעם: כיון שבאופן שחייבים אשם תלוי אינו רשאי לקיימה. ב"י), ולרשב"א וכן משמע

..... ח הערות וכיאו"ר ח

13. ומ"מ אם הדם ודאי בא מהמקור כגון שבא הדם בשפע או בבדיקה בשפופרת שראתה בראשו כתב הנוב"י חיישינן לחולי של ממלאה ונופצת שאין לה תקנה.

14. ישנם ד' חששות לרדמ"ת או חולי של ממלאה ונופצת מהצדדים או מהמקור או וסת החימוד

או וסת התשמיש כשאר מקרי הגוף. והבדיקה לא מגלה אלא שאינה רואה מחמת חולי מהמקור, וכשלא ראתה בראש המוך ובצדדים מותרת לבעלה ואף שיש ספק שראתה משום וסת מ"מ כיון שהוא מדרבנן ושמהם הדם מהצדדים תולים להקל, אבל אם ראתה בראש המוך לא מועיל לה שוב בדיקות שראתה בהם בצדדים, להתירה לבעל הראשון דחיישינן לוסת החימוד שבתחילה בדקה בכח כהאצבע של בעלה, ובפעם השניה ראתה בצדדים לא גילה שום דבר, ומ"מ לבעל השני מותרת משום שלא כל הכוחות והאצבעות שוות (חו"ד ס"ק ג') וצע"ע.

ברמב"ם אסורה לבעלה בשיעור כדי שתושיט ידה תחת הכר או הכסת ותיטול עד ותקנח (כפירוש ר' חסדא, אבל אם בדקה בשיעור עד כדי שתרד מהמטה ותבדוק אינה נחשבת לרואה מחמת תשמיש), **וכך פסק השו"ע**.

ולעניין זמנינו לראב"ד אין אנו בקיאים בשיעורים הללו הלכך כל שבדקה סמוך לביאה ומצאה דם אסורה לבעלה **וכך פסק הרמ"א** (אם אסר גם כשבדקה בסמוך בבעל השלישי כשאינה יכולה להינשא לעולם: לש"ך צ"ע, ולתוה"ש משמע שהראב"ד אוסר) **והשו"ע סתם כשאר פוסקים** שהשיעורים הללו חלים גם בזמנינו.

סעיף ב

שו"ע: כיצד בודקת, נוטלת שפופרת (פירוש קנה חלול של עופרת) של אבר, ופיה רצוף לתוכה, ונותנת בתוכה מכחול ובראשו מוך, ומכנסת אותו באותו מקום עד מקום שהשמש דש, נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור, ואסורה, ואם לאו, בידוע שהוא מן הצדדין, ומותרת. (ולף זמן הזה יש לסמוך לצדיקה זו (ומן הבדיקה: כתב הנוב"י^[פ"ת"ש ח] צריכה לבדוק לאחר ז"נ וטבילה) שיש לחוש שכשתמצא בצדדים שמא כותלי בית הרחם העמידו והדם היה קודם הבדיקה אולם כשהיא בחזקת טהרה מעמידים אותה בחזקתה וסבירא ליה שאינה בחזקת טהרה אלא לאחר ז"נ וטבילה), **אולם יש מחלוקת ראשונים ואחרונים** (מובא בסעיף ה') מתי היא בחזקת טהרה בימי ליבונה. **אופן הבדיקה: כתב תוה"ש^(ה)** מכניסה בתחילה את השפופרת ואח"כ את המכחול, שלא תראה דם מהצדדים בעת הכנסתו עד למקום, **והוסיף סד"ט^[פ"ת"ש יא]** שכן בהוצאתו מוציאה קודם את המכחול, **וכתב הש"ך^(י)** בשם המשאת בנימין ואינה צריכה להכניס המכחול אלא עד מקום שמשערת לפי אומד דעתה עד מקום שהשמש דש, ויש לעשות את השפופרת בעובי איבר בינוני, **וכך פסק טה"ב^(א רטו)**. **וסוג המכחול: למשאת בנימין^(בש"ך ט)** ה"ה לשאר מיני מתכות, **ולש"ך^(שם)** לא תבדוק בברזל לפי שהוא מסרט, **לתוה"ש והפת"ש^[ג]** עדיף דווקא של עופרת כמוזכר בגמרא, **ובדיעבד** מועיל לה אם בדקה בשל עץ כשלא מצאה דם בראשו וכשמצאה בצדדים דינה כאינה ראתה כלל שמא הדם מחמת הסרטות), **עוד סוגי בדיקות: א. ע"י מוך ועץ באורך ועובי האבר: לאמונת שמואל^[פ"ת"ש יז] וטה"ב^(א רטו)** תבדוק כן לכתחילה ואם מצאה דם בראשו אינה נאסרת עדיין (שמא בא מהצדדים) ויכולה לבדוק בשפופרת, **לתוה"ש** לא תעשה זאת שלא תגרום לעצמה קלקולים. **ב. לעשות כיס ארוך וצר כמידת אבר מפשתן ולמלאותו במוכין בדוחק עד שיהיה דק מלמעלה ועב מלמטה: לסד"ט וטה"ב^(א רטו)** מועילה בדיקה זו רק אם מצאה בצדדים, אבל שלא מצאה כלל לא, כיון שאינו נכנס כ"כ בעומק. **ג. עברה ושימשה: כתב הרמ"א^(בסעיף י)** מותרת לבעלה (דעדיף משפופרת) כשראתה בבדיקה דם בראש המכחול: **לנוב"י והחו"ד^[פ"ת"ש טו]** אם בדקה בבעל השלישי: אסורה לעולם, ושוב לא מועיל לה בדיקות נוספות, ואין לה לסמוך על רפואת הרופאים, אבל אם עברה ושמשה (ג"פ) ולא ראתה מועילה לה, **ואם בדקה בבעל הראשון: לנוב"י^[פ"ת"ש יד]** אינו מועיל לה הבדיקות כדי להתירה לשני, **ולחו"ד^[פ"ת"ש יט]** אם עשתה בדיקה נוספת ותראה הדם בצדדים אסורה לבעלה הראשון ומותרת לבעל אחר, **ולטה"ב^(א רעו)** תמיד יכולה להתרפאות (וכן דעת כמה אחרונים). **בדקה ולא יצא דם כלל: כתב הר"מ בשם הג"מ בשם הריצב"א** שמשון הגמרא משמע שאף לא מצאה דם כלל על המוך מותרת שמא נתרפאה **וכן משמעות השו"ע, וכך פסקו הש"ך^(יא) והב"ח, וביאר החו"ד^[פ"ת"ש טו]** דאף

אם ראתה דם כמה פעמים מותרת לבעלה (דתלינן שהדם בתשמיש בא מהצדדים ולא מהמקור), ולסדר"ט^[ט] אינה מותרת אלא עד ג"פ שתראה בתשמיש דם (שלא התיר הריצב"א אלא מכח ספק שמא נתרפאה¹⁵), ולאחר מכן תחזור לאיסורה, והנוב"י^[טז] יש חילוק אם מצאה בצדדים אף ששוב תראה ג"פ מחמת תשמיש לא תהיה נאסרת אבל אם לא מצאה כלל אם שוב תראה ג"פ תחזור לאיסורה. ובבדיקת שפופרת בימי עיבורה ומניקותה: לנוב"י והח"ד לא מועיל כי אם לימי עיבורה ומניקותה (דבזמן זה היא מסולקת דמים), אבל אם ראתה דם מהצדדים מועילה לה אף לאחר זמן עיבורה ומניקותה (דתלינן שכל הדמים שראתה בתשמיש הם מהצדדים). ראתה דם בבדיקה מהצדדים אם צריכה ז"נ לאחר הבדיקה ולתשמישים הבאים: כתב הפת"ש^[טז] - הנוב"י מסופק בדין למהר"י הורביץ ועוד אינה צריכה לח"ד צריכה ז"נ אף אחר בדיקת השפופרת שמצאה בצדדים הטה"ב^(טז א) פסק להקל (כסתמות רוב הפוסקים), והמחמיר תע"ב (כיון שספר האשכול מחמיר).

מקור השו"ע - שם בהמשך הברייתא וביאור של שמואל, ובזמנינו הראב"ד לא סומך על בדיקה זו משום שאין אנו בקיאים ועוד ר' זירא כבר אסר כל טיפת דם כחרדל אף מהצדדים ולהרא"ש יש לסמוך על בדיקה זו וכך פסקו השו"ע והרמ"א.

סעיף ג

שו"ע: אם רוצה לבדוק עצמה בעודה תחת הראשון, אחר ששמשה שלש פעמים, הרשות בידה, ומותרת לו. ויש אומרים שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך, אפילו בבדיקה. הגה: ויש לסמוך אסנרל לאסונה להקל. ואם הניסה לער וכאז נשעת תשמיש, לכ"ע יש לסמוך אצדיקה צנעל הלאסון (והוא הריצב"א. בדקה בעודה תחת בעלה הראשון וראתה בראש המכחול: לש"ך^(יג) הרי היא אסורה לכל, ולח"ד^[פת"ש יט] אם בדקה את עצמה שוב ולא מצאה דם בראשו אסורה לבעל הראשון ומותרת לשני, ובשרוצה להתיר עצמה לבעלה ע"י הבדיקה: כתב הנוב"י^[פת"ש יח] מועילה בדיקה רק אם תמצא דם בצדדי השפופרת אבל אם לא תמצא כלל לכ"ע לא מהני).

מקור השו"ע - שם בעי ר"ל מר' יוחנן אהך ברייתא¹⁶ ותבדוק עצמה בביאה השלישית של הבעל הראשון? א"ל לפי שאין כל האצבעות שוות. לרש"י לא תבדוק לבעל הראשון דחיישינן משום שגגת כרת ושמא לא תראה עם בעל אחר כלל (אולם א"ם כאב לה ומצטערת בשעת תשמיש מועיל לה בדיקה לבעל הראשון שתולים שהדם ממכה. ריצב"א^{יג}, וכן א"ם נעשתה רדמ"ת לאחר זמן מנישואיה. ר"י^{יב}), לרמב"ם והרי"ף אסורה לבעל הראשון בבדיקה (שמא יבוא עליה בלא בדיקה. ה"ה בדעת הרמב"ם, ואם עברה ובדקה יכולה להשאר תחת בעלה. ד"מ בשם ה"ה), לתוס' הרא"ש ועוד הרבה ראשונים מותרת לבדוק כדי להשאר תחת בעלה הראשון והברייתא שנקטה להינשא לאחר לתת לה עצה טובה התכוונה שאם הדם בא מן המקור שוב אינה יכולה להנשא ואסורה לכל העולם. וסתם השו"ע כרוב הראשונים שמותרת בבדיקה לבעל הראשון, ובי"א שאסורה

..... ח הערות וביאורים ח

15. וצריך עיון שהרי כשהבילה ויצא ממנה חררת ונתרפאה אם ראתה פ"א חוזרת לחזקת טומאתה.
16. לרש"י והרמב"ם השאלה למה שלא תבדוק להשאר תחת בעלה והצריכה להתגרש לרא"ש והתוס' למה שלא תבדוק קודם שנישאת לבעל השני וה"ה אם רוצה להשאר תחת הבעל הראשון.

לו אף בבדיקה וכן פסק הרמ"א שנהגו להקל, וכן דעת רוב האחרונים, ולא כהש"ך (ד) שפסק שאין להורות בבדיקה בבעל הראשון.

ולעניין בדיקה לבעל השלישי איתא ב' גרסאות בברייתא: א. גרסת הרי"ף - רדמ"ת פעם ראשונה שניה שלישית תתגרש ותנשא לאחר ומותרת להנשא עד ג"פ יתר מכן לא תנשא עד שתיבדק, והרמב"ם פסק מכאן שאסורה לבעל השלישי לעולם לאחר שראתה ג"פ (והטעם שמה יבעול קודם הבדיקה כנ"ל, ומ"מ אם בדקה קודם שנישאה לבעל השני או שלישי ולא ראתה דם שוב אינה צריכה להתגרש. ה"ה) ב. גרסת רש"י ושאר הראשונים - ראתה ג"פ בבעל השלישי לא תשמש עד שתבדוק ומותרת לבעלה השלישי, וכן פסק השו"ע.

סעיף ד

שו"ע: אם שמשה סמוך לוסתה (שמשה סמוך לוסתה היינו: ביוצא לדרך, ולר"ת שאוסר לשמש באופן זה היינו: לפרישה והתוה"ש מיירי שוסתה בתחילת הבוקר ומותרת כל הלילה שלפני, ולש"ך^(טו) אין לומר כן אלא מיירי או שעברו ושימשו או בקטנה או גדולה שלא הביאה סימנים (שאינן חוששים לוסת אלא אחר ג"פ) שראתה אחר התשמיש פעם או פעמיים באותו זמן ונמצא שקבעה וסת בג"פ תולה בוסתה, ולפת"ש^[כא] כשקבעה וסת לליל טבילתה כגון שקבעה וסת הפלגה של ט"ו ימים ורגילה לראות ז' ימים (דבהכי מותר לשמש בו כדי שלא לאסורה על בעלה), אנו תולים ראייתה משום וסתה ולא חשבינן לה רואה מחמת תשמיש (שמשה פ"א סמוך לוסתה וראתה ועוד ב"פ מופלג מוסתה וראתה: כתב סד"ט^[פת"ש כא] אין הראשון מצטרף לב"פ האחרונות, ורק אם תראה שוב מופלג מוסתה תהא אסורה לבעלה. אשה שאין לה וסת וראתה בעונה בינונית: הכו"פ מסופק אם יכולה לתלות בעו"ב, ויש שמחמירים, אולם להערוה"ש דינה כבעלת וסת קבוע ויכולה להתלות בעו"ב, ולטה"ב^(א רכה) המיקל יש לו על מה לסמוך).

מקור השו"ע - שם בהמשך הברייתא: יש לה וסת תולה בוסתה. וישנם ג' פירושים: לרש"י שיש לה וסת לקלקול זה שאינה רואה בכל שעה בתשמיש אלא לפרקים (ומשמשת בין וסת לוסת ללא בדיקה) וכך פסק השו"ע בסעיף י"א. לרמב"ם ועוד אם שמשה סמוך לוסתה תולים שהתשמיש קירב הדם ואינה בכלל רדמ"ת. וכך פסק השו"ע כאן, למרדכי אם יש לה וסת וכשבא עליה שלא בשעת וסתה יכולה לומר שדם זה טהור שעדיין לא הגיע וסת. ונחלקו בדעתו: לב"י והש"ך^(ג) אף בלא מכה תולים להקל, ואמרינן שהדם מהצדדים מחמת מיעור התשמיש, ולב"ח דווקא כשיש לה מכה ואינה יודעת שהמכה מוציאה דם תולים להקל כשראתה שלא בשעת וסתה אבל כשאין לה וסת אינה תולה בה אא"כ יודעת שהמכה מוציאה דם, לט"ז^(ה) בעינן תרתי גם שיהיה לה וסת וגם שיוודעת שמכתה מוציאה דם. ולהלכה: ט"ז^(שס) פסק כמותו (כשיטתו) הש"ך^(ג) סמך על המרדכי שלא לאסרה לבעלה כשיש לה מכה ואינה יודעת שמוציאה דם (דמשום עיגונא יש להקל), ומ"מ לעניין ז' נקיים יש להחמיר כשאר הראשונים, והב"ח מיקל אף בעניין ז"נ, וטה"ב^(א) מצרף את שיטת המרדכי כהבנת הב"י והש"ך (כיון שיש עוד פוסקים כמותם) כשיש עוד צדדים להקל.